MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA

Hírlevél

2022 / 10

A MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA BELSŐ HÍRLEVELE • XI. ÉVFOLYAM 158. SZÁM • 2022. OKTÓBER

KÖZGYŰLÉST TARTOTT A MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA

Átadták a köztestületi díjakat és regionális munkacsoportok létrehozásáról is döntöttek

A Magyar Művészeti Akadémia második közgyűlését tartotta ebben az évben a köztestület székházában, a Pesti Vigadóban október 12-én. A közgyűlésen az MMA Életműdíját Korniss Péter fotográfus, fotóriporter, az MMA Nagydíját Csernyus Lőrinc építész, művészeti író, az MMA rendes tagja, az MMA Aranyérmét a Népművészeti Egyesületek Szövetsége vehette át, az MMA Művészeti Írói Díját Lengyel György rendező, művészeti írónak adományozták, az MMA Kováts Flórián-emlékérmével Balassa Mariann kulturális szervező munkáját ismerték el. Az akadémikusok egyebek mellett döntöttek arról is, hogy a jövőben hét regionális munkacsoport létrehozásával erősítik a köztestület vidéki, illetve határon túli jelenlétét, emellett egyszerűsített eljárásban teszik lehetővé a nemzet művészei számára az MMA-taggá válás lehetőségét.

„A nemzeti kultúrákban hatalmas erő van, ezt a kultúrát a nehézségek között is erősíteni kell"

A közgyűlésen **Vashegyi György** MMA-elnök üdvözölte a megjelenteket, majd felkérte köszöntő beszéde megtartására Vincze Mátét, a Kulturális és Innovációs Minisztérium (KIM) közgyűjteményekért és kulturális fejlesztésekért felelős helyettes államtitkárát, aki kiemelte, hogy a jelenlegi energiaválság és a háború bizonytalan következményei hosszú távon meghatározzák a világ jövőjét. Ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a magyarság túlélésének titka kulturális alapállásunk. A kilencvenes évek óta nem volt olyan időszak, amikor oly mértékben szükség volt a kultúra erősítő, reményt adó szerepére, mint most. Ebből jelentős részt vállal a Magyar Művészeti Akadémia kiváló tagsága, e közösség garantálja a minőségi kultúra fennmaradását. Hozzátette, hogy az állam ugyan semlegességet képvisel a művészeti kérdésekben, ám ez nem egyenlő a közömbösséggel, mert fenntartja a kereteket a művészeti tevékenységek kiteljesedéséhez, amelyben partnerként az MMA kiegyensúlyozó szerepet tölt be.

Csernyus Lőrinc építész, művészeti szakíró a Magyar Művészeti Akadémia Nagydíjában részesült

Ezt követően a jelenlévők néma felállással emlékeztek meg a legutóbbi tavaszi közgyűlés óta elhunytakról: **Haumann Péter** színművész, **Prutkay Péter** képzőművész és **Sipos László** festőművész akadémikusokról. A napirend elfogadása után Vámosi-Nagy Zsuzsa (fuvola) és Szilágyi Kinga Katinka (hárfa) MMA-ösztöndíjas művészek produkciója következett, majd megszavazták és átadták a 2022-es köztestületi díjakat.

Köztestületi díjazottak

A Magyar Művészeti Akadémia Életműdíját Korniss Péter fotóművész, a nemzet művésze, példaértékű életművéért és kiemelkedő fotóművészeti munkásságáért kapta.

Csernyus Lőrinc építész, művészeti szakíró a Magyar Művészeti Akadémia Nagydíjában részesült a dubaji világkiállításra létrehozott kiemelkedő jelentőségű épületéért és az elmúlt két évben az építőművészet területén végzett művészetelméleti, valamint közösségépítő munkájáért.

Értékmentő, értékteremtő tevékenységükért, a magyar népi kézművesség széles körű bemutatásáért, továbbá a fiatalabb nemzedék körében végzett hagyományátadó, közösségépítő munkájáért a Népművészeti Egyesületek Szövetsége a Magyar Művészeti Akadémia Aranyérmét nyerte el. A díjat a szervezet képviseletében Pál Miklósné elnök vette át.

A Magyar Művészeti Akadémia Művészeti Írói Díját Lengyel György rendező, egyetemi tanár, színházigazgató kapta kimagasló színházművészeti publikációs tevékenységéért, művészeti írói munkássága elismeréséül, aki egy későbbi időpontban veszi át a díjat.

Balassa Mariann odaadó, a hazai művészeti és zenei közélet iránt elkötelezett, áldozatos tevékenysége, kulturális szervezői munkássága elismerése okán érdemelte ki a Magyar Művészeti Akadémia Kováts Flórián-emlékérme kitüntetést.

Alapszabály-módosításokról szavaztak

Richly Gábor főtitkár beszámolójában ismertette, miként emelkednek az MMA intézményeinek rezsiköltségei. Mint elmondta: gázra és villamos energiára idén a tervezett 220 millió helyett 500 millió forintot, jövőre pedig várhatóan 1,8 milliárd forintot kell fordítania az intézménynek. Elmondta, hogy az akadémia 2023-as költségvetése nominálisan 500 millió forinttal alacsonyabb lesz a tervezettnél. A rezsiár-emelkedés és az infláció legalább 20-25 százalékos megtakarítást tesz szükségessé az MMA gazdálkodásában. Mint hozzáfűzte, az MMA intézményeinek nyitvatartását ezért várhatóan racionalizálják, a programok egy részét pedig átszervezik.

Vashegyi György, az MMA elnöke és az elnökség több tagja is hangsúlyozta, hogy nagy szükség van az akadémia erőteljesebb jelenlétére Budapesten kívül is. Ennek érdekében a közeljövőben – együttműködésben a Magyar Tudományos Akadémiával – Győrben, Veszprémben, Pécsett, Kecskeméten, Miskolcon, Debrecenben és Szegeden regionális munkacsoportok alakulhatnak meg, helyi elnökök vezetésével. Ehhez szükség volt az MMA alapszabályának módosítására, amelyet a közgyűlés támogatott. Ugyancsak döntő többséggel határoztak arról, hogy a Nemzet Művésze díjazottjai közül azok, akik nem tagjai a köztestületnek, különleges eljárásban csatlakozhassanak rendes tagként az Akadémiához, valamint, hogy az úgynevezett egyéni ajánló lapok bevezetésével egyszerűbbé váljon a levelező tagok jelölésének kezdeményezése.

Megújul a Műcsarnok

A közgyűlés során az akadémikusok és a közgyűlési képviselők megtekinthették az MMA fenntartásában működő Műcsarnok rekonstrukciójáról szóló kisfilmet, amelyben mások mellett Turi Attila építőművész, alelnök és Szegő György, a Műcsarnok művészeti vezetője ismertette az intézmény 2022 tavaszán kezdődött korszerűsítési és átalakítási munkálatainak tervezett menetét.

Postumus honoris causa tagokat és felügyelő testületi tagot választottak

Az MMA közgyűlése postumus honoris causa címet adományozott Ferencsik János karmester, Gaál István filmrendező, operatőr, fotóművész és Hajnóczi Gyula építész számára, majd az MMA felügyelő testületi tagjának választották **Szemadám György** festőművészt, írót.

Vámosi-Nagy Zsuzsa (fuvola) és Szilágyi Kinga Katinka (hárfa) MMA-ösztöndíjas művészek produkcióját a napirend elfogadása után hallhatta a közönség

MŰVÉSZETI HÍREK

Tamási Áron-emlékév: vendégségben Farkaslakán

A Magyar Művészeti Akadémia a Tamási Áron-emlékév keretében új kiadványokkal, tablókiállítással és változatos programokkal tiszteleg a 20. század kiemelkedő magyar írója előtt. Az ősz során legutóbb – október 3. és 6. között – Tamási szülőföldjére, Farkaslakára és környékére látogattak el a köztestület akadémikusai az MMA tagozatainak szervezésében, ahol nagy sikerű irodalmi és zenei előadóesttel kedveskedtek a helyi közönségnek.

Az erdélyi zarándoklat első hivatalos állomása a Hargita megyei Énlaka volt. A településen a résztvevők megtekintették a helység római kori alapokon nyugvó 15. századi unitárius templomát, amelynek egyik kuriózuma az impozáns mennyezeti kazetták között található 17. századi rovásírásos felirat.

Október 4-én Farkaslaka lakóit pódium-emlékműsorral köszöntötte a Magyar Művészeti Akadémia. Az összeállításban zömmel a szülőföldet megidéző Tamási-írások hangzottak el Bálint Márta Kossuth-díjas színművész, **Pregitzer Fruzsina** Jászai Mari-díjas színművész, akadémikus, Szabó Tibor Jászai Mari-díjas színművész és Újhelyi Kinga Jászai Mari-díjas színművész, az MMA korábbi ösztöndíjasa előadásában. A műsort **Mezey Katalin** Kossuth-díjas költő, műfordító, az MMA rendes tagja szerkesztette, Wiegmann Alfréd, az Első Magyar Versszínház művészeti vezetője rendezte, amelyhez zenei produkció is társult **Sebestyén Márta** Kossuth- és Liszt-díjas népdalénekes, akadémikus és három helyi fiatal énekes jóvoltából, és a műsorban fontos szerepe volt **Jánosi András** akadémikusnak és az általa vezetett Hungaricus népzenei együttesnek. A Hungaricus a korábbi századok régi magyar zenei gyűjteményeinek dallamanyagát keltette életre, az együttes másik két tagja Apró Anna és Légrády Eszter.

Farkaslaka lakóit pódium-emlékműsorral köszöntötte a köztestület, az összeállításban zömmel a szülőföldet megidéző Tamási-írások hangzottak el

Másnap az MMA hat tagozatából jelenlévő akadémikusok megkoszorúzták Tamási Áron sírját és meglátogatták szülőházát is Hadnagy Jolán, a Tamási Áron Művelődési Egyesület elnökének kalauzolásával. Ezt követően útra keltek Hargitafürdő felé – útközben Orbán Balázs székelykapuk sorával díszített sírjánál is megemlékezést tartottak a székely íróról, néprajzi gyűjtőről. Hargitafürdőn a zarándokcsapat koszorút helyezett el Kányádi Sándor egykori házának kapuján, majd a pálos rend korábbi magyarországi tartományfőnökeként és a „motoros szerzetesként" is széles körben ismert Bátor Botond beavatta a jelenlévőket az újonnan épült templom és a mellette kialakítás alatt álló kolostor érdekességeibe, építési folyamataiba.

A délután folyamán az MMA utazó csapata látogatást tett Szentegyházasfalura is, hogy találkozzanak **Haáz Sándor** akadémikussal és a szentegyházi gyerekkórus tagjaival – együtt énekelve és Haáz Sándor tanári tevékenységével, valamint a Gyermekfilharmónia működésével ismerkedve.

Az út záróakkordjaként **Vinczeffy László** Munkácsy-díjas festőművész, képrestaurátor, az MMA rendes tagja látta vendégül a zarándokokat otthonában, az ősi Atyha faluban. A résztvevők megtekintették a Vinczeffy-házaspár portáján található Pajta-Galériát, amely a helyi közösséget szolgálja oly módon, hogy helyet ad a környékbeli művészek kiállításainak, emellett találkozhattak az ugyancsak MMA-tag, **Bocskay Vince** Szervátiusz Jenő-díjas szobrászművésszel és feleségével is.

ŐSZI IRODALMI GÁLA A VIGADÓBAN

Az MMA Irodalmi Tagozata október 28-án tartotta a Pesti Vigadóban *Őszi Irodalmi Gálá*ját, melyen **Czakó Gábor** és **Serfőző Simon**, az MMA rendes tagjai, **Jókai Anna, Gál Sándor, Oláh János** és **Tornai József**, az MMA néhai tagjai, valamint Gárdonyi Géza és Illyés Gyula műveiből készült új vers- és próza-összeállítások hangzottak el neves színművészek előadásában. A rendezvényt Takács Bence és Bényi Ildikó vezette, akik **Vári Fábián László** Kossuth-díjas költővel, az MMA Irodalmi Tagozatának vezetőjével is beszélgettek a tagozat munkájáról. A műsor során zenei produkciókat is hallhatott a közönség, **Sebestyén Márta** népdalénekes, Gombai Tamás hegedűművész és Andrejszki Judit ének- és csembalóművész szerepelt. Az irodalmi műveket Barta Ágnes, Bálint Márta, **Lukács Sándor**, Horváth Lajos Ottó és Szabó András színművészek adták elő.

A program során Vári Fábián László tagozatvezető arról beszélt, hogy kidolgozott egy programtervet, amely továbbra is alapját képezi a tagozatvezetői munkának. Ennek egy részét a hagyományos tagozati rendezvények (az ülések előkészítése, az *Élőfolyóirat* sorozat rendezvényei, az évfordulós – élő és posztumusz tagjaink ünneplésére-megemlékezésére létrejött Irodalmi Gálák, az évente megrendezendő tagozati tanulmányutak és kihelyezett, többnyire határon túli helyszíneken megvalósuló tagozati ülések) képezik, s ezekhez újabb, irodalmi életünk jeles eseményeihez kapcsolódó rendezvények is járulnak, amelyeket testvértagozataikkal közösen is szervezhetnek. Kiemelte: lényeges, hogy kulturális életünk fejlesztésében és népszerűsítésében egységet mutassunk. Felidézte, hogy nagy sikere volt például a legutóbbi, Tamási Áron születésének 125. évfordulójához kötődő kerítés-kiállításnak az Andrássy út 101. alatt, amelynek anyagát a Kárpát-medencében több helyszínen is láthatta a közönség, de október elején Farkaslakára, Tamási Áron szülőfalujába és örökös nyughelyére is zarándokutat szervezett az MMA. Ezen kívül szólt arról, hogy a Művészeti Akadémia – az MTA-val együttműködve – regionális központok létrehozását tervezi, így a jövőben kiterjeszti tevékenységét az ország szinte teljes területére. Ez a változás merőben más megvilágításba helyezi majd az MMA tevékenységét, s minden bizonnyal megnöveli a tagozatok feladatkörét, és tevékenységét kiterjeszti az országos kulturális szervezetek irányába.

Vári Fábián László Kossuth-díjas költő az Irodalmi Tagozat közelmúltbeli tevékenységéről és további terveiről tájékoztatta a közönséget

Az írónak készülő fiatalokkal kapcsolatban teljesen optimista Vári Fábián. Kiemelte, hogy évek óta működik és keresi az újabb hallgatókat az Előretolt Helyőrség Íróakadémia, ahol tisztességes ösztöndíj mellett a fiatalok kiváló képzésben részesülnek. Aztán ha ezt az iskolát kijárták, szinte már el is dőlt, ki mire képes, mi várható el tőle a jövőben. A továbbfejlődéshez ott vannak a különböző ösztöndíjrendszerek. A PIM által hosszabb távra elindított Térey-ösztöndíjprogram mellett az MMA is felkarolja és ösztönzi a fiatal tehetségeket, beleértve a határon túliakat is. Továbbá Kárpátalján például 2014-es létrejötte óta kiválóan működik a fiatal alkotókat egyesítő Kovács Vilmos Irodalmi Társaság.

A műsor kezdetén az idén száz éve elhunyt Gárdonyi Gézára emlékeztek, akinek *Isten rabjai* c. művéből hallhattak részleteket. Idén ünnepli 80. születésnapját Czakó Gábor író, akadémikus, a nemzet művésze, tőle *Azért van otthonunk, hogy helyünk lehessen a világban* c. írását adta elő Bálint Márta és Szabó András. Ezután Tornai József és Gál Sándor versei hangzottak el, majd pedig a 120 évvel ezelőtt született Illyés Gyula versei következtek, a *Hajnali pohár*, a *Szárnyak*, valamint az *Óda a törvényhozókhoz*. A szünet után a most 80 éves Serfőző Simon költőt, az MMA tagját köszöntötték, méltatva munkásságát, tőle is három verset hallhatott a közönség, az *Íme, a múltunk*, a *Megfizettettek*, *Most tudom már* című alkotásait. Kilencven éve született Jókai Anna író, néhai nemzet művésze, aki éveken át a Magyar Írószövetség elnöke is volt, tőle adott elő egy novellát Barta Ágnes és Horváth Lajos Ottó színművész. A rendezvény végén a nyolcvan esztendeje született Oláh János József Attila-díjas író, költő versei hangzottak el, a *Csavargó-dal*, *Nem olyan egyszerű* és *A csodaszarvas elvesztése* címmel, végül pedig Tamási Áron (aki idén 125 éve született) *Ábel Amerikában* c. művének egy részletét idézte fel Lukács Sándor színművész.

Az estet **Mezey Katalin** és Wiegmann Alfréd szerkesztette és rendezte.

LUKÁCS SÁNDOR 75

Október 27-én a Pesti Vigadó Sinkovits Imre Kamaraszínpadán köszöntötték **Lukács Sándor** (képünkön) Jászai Mari- és Kossuth-díjas színművészt, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagját júliusban ünnepelt 75. születésnapja alkalmából a Színházművészeti Tagozat szervezésében. A családias hangulatú esten **Nagy Viktor** tagozatvezető beszélgetett a színművésszel, és az egybegyűltek az MMA Lukács Sándorról készített portréfilmjét is megtekinthették.

Keserű Judit – aki szintén részt vett az ünnepi esten – filmjében, a *Benned és körötted* című alkotásban Lukács Sándor elmondta többek között, hogy három meghatározó férfialak az életében az édesapja, **Várkonyi Zoltán**, a Vígszínház legendás igazgatója, rendező, aki a Vígszínházba szerződtette, és Kálnoky László költő. Művészi ars poeticája az „Igazat írni, igazul játszani", hiszen egyaránt tartja magát színművésznek és költőnek. A színészetet ugyanis, ami csoportos műfaj, tökéletesen kiegészíti a költészet, ami magányos műfaj. A számos film, televíziójáték és színpadi részletben bővelkedő portréfilmben pályatársak is méltatták az alázatos, felkészült, pontos, rendkívüli munkaetikájú, a fiatalok számára példakép Lukács Sándort, aki a polgári hagyományt megőrizve ember tudott maradni.

Lukács Sándor már a Vígszínházba szerződött, amikor sor kerülhetett élete első külföldi útjára: Párizsba. A francia fővároshoz Alain Delon is kapcsolódik, hiszen állandó magyar hangja volt a sármőrnek. Szó esett Várkonyi Zoltánról is, aki izgalmas kisugárzású, karizmatikus ember volt, és egyszerű, gyakorlati instrukciókkal segítette a „fenséges karámjába gyűjtött" színészeket. Egy művész, egy író ember nem mehet el a dolgok mellett, így érintették Lukács Sándor művészi otthonának (50 éve a társulat tagja), a Vígszínháznak két komoly válságát is, valamint azt is, hogy kilencéves korában írta első versét 1956-ról. Ahogy a színművész-költő megfogalmazta, a színház segíti jobban a költészetet, amit átél, azt költészetébe transzformálni tudja, mégis kevés kimondottan színházi verse van. A beszélgetés e pontján Lukács Sándor felolvasta három költeményét: az *Öreg bohóc*, *A sors tengerén* és *Az utolsó gyónás* címűeket. A vers maga a gomolyogtatás, ahogy fogalmazott. A pódiumon a *Mélyálom* című versének elmondása zárta az estet, majd **Vashegyi György**, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke is köszöntötte az ünnepeltet, kifejtve, hogy minden elhangzott szóval mélyen egyetértett és nagyon inspirálónak élte meg az ünnepi estét.

Székely László 90

Október 4-én a Pesti Vigadó Sinkovits Imre Kamaraszínpadán köszöntötték **Székely Lászlót** (képünkön), a nemzet művésze címmel kitüntetett, Kossuth- és Jászai Mari-díjas díszlettervezőt, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagját 90. születésnapja alkalmából a Színházművészeti Tagozat szervezésében. Az est háziasszonya Paróczai Csilla, az MMA Színházművészeti Tagozatának tagozati titkára volt, aki köszöntötte az ünnepeltet, a jelenlévő vendégeket, akik között ott volt **Kiss János**, az MMA alelnöke és **dr. Richly Gábor**, az MMA főtitkára is.

Székely László díszlettervezőként végzett a Magyar Iparművészeti Főiskolán, saját bevallása szerint ő inkább a színpadi tér tervezője, alkotó ember, amely sokkal nagyobb jelentőséggel bír, szimbolikus tartalmat hordoz. Tervezőművészetére az alapos stílus- és drámatörténeti ismeretek, elemzőkészség, biztos ízlés, a kellékekkel, színekkel való kifejező erejű kombinációk a jellemzők. Életének jelentős eseményei a szegedi, szolnoki, kecskeméti színházakhoz köthetők, de egyik alapító tagja a Nemzeti Színháznak, valamint a Budapesti Katona József Színháznak és a Budapesti Kamaraszínháznak is. Oktatói munkássága is jelentős. A formabontó stílust teremtő díszletterveiből több önálló kiállítás is született. Paróczai Csilla kiemelte, hogy ez az alkalom nem összegzés, hiszen nem egy lezárt életpályára tekintünk vissza, mivel Székely László ma is fiatal szívvel alkotó aktív művész, akinek az idei évadban már voltak és még lesznek új bemutatói. A jelenlévők megtekinthették a Székely Lászlóról készült portréfilmet is. A művészt legfőképpen az érdekli a tervezésben, hogy hogyan alkalmazhatóak a formák a térben, milyen viszonya és hatása van egymásra a dolgok térbeni elhelyezésének. Ezt a képességet a tehetség mércéjének is tartja. Véleménye szerint az a jó, ha a néző nem is emlékszik adott esetben csak a díszletre, hanem inkább az egész hatására, ami éri őt. Ezért is volt mindig fontos számára a színész, akit a tervezőnek mindig figyelembe kell venni. A szakmában az egyik legnagyobb értéknek tartja a rajztudást és a térben látást. Egyik kiemelkedő jelmeztervező kollégája e területen **Jánoskúti Márta**. Az ünnepelttel dr. Bodolay Géza rendező, az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet vezetője beszélgetett. Ráirányította a közönség figyelmét arra, hogy Székely László az egyetlen díszlettervező, akinek valódi munkája van kiállítva a múzeumban, amelyet pontos arányainak, többfunkciós felhasználási lehetőségeinek köszönhetően több mű színrevitelében is alkalmaztak.

Az esemény lezárásaként az ünnepeltet dr. Richly Gábor főtitkár és **Nagy Viktor** színházművészeti tagozati vezető köszöntötte az MMA képviseletében.

KAMASZSORS AZ EL NEM KÜLDÖTT LEVELEK TÜKRÉBEN

Mezey Katalin „Lettere a casa" című regényének olaszországi bemutatói

Egy ötvenhat őszén édesanyjával együtt Németországba menekülő kamaszlány örömeit és csalódásait ismerjük meg **Mezey Katalin** Kossuth-díjas költő, az MMA rendes tagja *Levelek haza* című regényéből, mely három magyar kiadást követően immár olaszul is olvasható. A Roberto Ruspanti irodalomtörténész professzor, műfordító által lefordított *Lettere a casa* című könyv október 17-én tartott bemutatójának helyszíne Bolognában a Teatro del Baraccano volt, majd október 19-én Velencében a Ca'Sagredo Zenetermében ismerhette meg a közönség a művet. A két rendezvényt és a mű fordítását és megjelentetését az MMA támogatta.

Hazaérkezése után Mezey Katalin elmondta, hogy szeretettel várták Bolognában és Velencében is. Jó hangulatú könyvbemutatókat tartottak a római születésű egyetemi tanár, író, műfordító, Roberto Ruspanti közreműködésével, aki évekig a Corvina Kiadó olasz lektoraként is dolgozott és kiválóan ismeri a magyar irodalmat. Petőfi *János vitéz*e nemrég jelent meg a fordításában olasz nyelven, nagy sikerrel. Márai Sándor életművével, olaszországi éveivel is foglalkozik, de figyelemmel kísér a kortárs magyar szerzők közül is sokakat. Bolognában a szervezést dr. Miliczky Erzsébet, Emilia-Romagna tartomány tiszteletbeli magyar konzulja végezte. Roberto Ruspanti beszélt a regényről és fel is olvasott belőle néhány rövid részletet, majd kérdéseket tett fel a szerzőnek, akinek válaszait Rozsnyói Zsuzsanna egyetemi docens tolmácsolta. A kitűnő szervezést bizonyítja, hogy október 17-én a *Resto del Carlino* bolognai kiadásában cikk jelent meg a regényről és a könyvbemutatóról. Az október 19-én Velencében megrendezett könyvbemutatót pedig dr. Anna Rossi konzuli ügyintéző asszony, a velencei tiszteletbeli magyar konzulátus munkatársa szervezte, és a Szabó Katalin elnökletével működő Triventói Olasz–Magyar Kulturális Társaság is felvette programjába.

Mezey Katalin elmondta, hogy **Oláh János** költő, az MMA néhai tagja ajánlotta Ruspanti professzor úr figyelmébe a *Levelek haza* című regényt, ami a legtöbb kiadást megért prózai műve, 1989-ben, 1990-ben és 2017-ben is megjelent, és 1990-ben az év ifjúsági könyvének járó IBBY-díjjal tüntették ki. – Az első két kiadás harminchárom ezer példányban fogyott el, a pozsonyi Madách Kiadó is forgalmazta – idézte fel Mezey Katalin. – A legutóbbi kiadás az életműsorozatom darabjaként, a Magyar Napló Kiadó gondozásában jelent meg. Az olasz Rubbettino Kiadó a Magyar Művészeti Akadémia Irodalmi Tagozata támogatásának köszönhetően 2022-ben publikálta az olasz nyelvű változatot. A könyvbemutatók megvalósítását pedig az MMA Titkárságának támogatása tette lehetővé, amiért szintén nagyon hálás vagyok.

A költő hozzátette, úgy gondolja, hogy ez a történet ma is aktuális: – A főhős, a tizennégy éves Verthelly Gabi, az 1956-os forradalom első napjaiban édesanyjával menekül Németországba, ott élő rokonaiknál kezdenek új életet. Édesanyja nem csak a kommunista rendszer elől menekül, de az őt ért családi tragédiák, kisebbik gyermeke váratlan halála miatt hagyja el az országot. Az új környezet, az újrakezdés nehézségei következtében megbetegszik, és Gabi magára marad ebben a számára idegen világban. Budapesten maradt barátnőjének írt leveleiben mondja el szinte nap mint nap, hogy mi történik vele és körülötte, hogyan küzd meg a beilleszkedés problémáival, az idegen nyelvvel, iskolával, miközben az otthoni emlékek és napi események együtt kavarognak benne. Megírja leveleit, de nem adja postára őket, mert nem akarja bajba keverni az otthoniakat. Majd csak évtizedek múltán, felnőtt fejjel látogat el ismét Budapestre, és keresi fel egykori barátnőjét, hogy átadja neki a hajdan írt leveleket. Ez a látogatás a regény kerettörténete. Mint elmondta, Olaszországban beszélgetett olyan idős asszonyokkal, akik valamikor hősnőjéhez hasonlóan jöttek el otthonról. (*A szerzővel készült interjút teljes terjedelemben az mma.hu honlapon olvashatják.*)

„Két költő a kisebbségből”

A bécsi Collegium Hungaricum látta vendégül Iancu Laura és Vári Fábián László költőt

A Magyar Művészeti Akadémia Irodalmi Tagozatának vezetője, **Vári Fábián László** és **Iancu Laura** akadémikus voltak a vendégei az október 17-én megrendezett „Két költő a kisebbségből” című irodalmi estnek Bécsben. A Collegium Hungaricumban tartott programon a két Ratkó József-díjjal is elismert költő megzenésített költeményeit a Hangraforgó együttes közreműködésével hallhatta a közönség.

A Kárpátaljáról, illetve Csángóföldről elszármazott két költővel beszélgető Bárány Anzelm, az intézmény igazgatója elsősorban arra törekedett, hogy a közönség minél mélyebbre pillanthasson a határainkon túli kortárs irodalom jelenébe és közelmúltjába.

Csíkszeredában talált rá lírai alkotókészsége és vallásossága újrahangolóira

Iancu Laura József Attila-díjas költő, író, szociográfus, műfordító így idézte fel azokat az érzéseit, amelyek szülőföldjéről, Magyarfaluból Csíkszeredába, majd Budapestre történő költözését kísérték.

– Várakozás is, szorongás is volt bennem, amely akkortájt enyhült, amikor Csíkszeredában megismerkedtem Ferenczes István költővel, akiről túlzás nélkül mondhatom, hogy „életre segítette az alkotói énemet” – idézte fel a bécsi beszélgetés lényegét Iancu Laura. – Ferenczes szellemisége a későbbiekben is óvott, kapcsolatai révén ismerkedtem meg és épültem be valamelyest a hazai irodalmi műhelyekbe. Pilinszky János költő életművének megismerése segített abban, hogy a moldvai magyar hitvilágot, amivel Budapestre és a tudomány világába érkeztem, összehangoljam a városi katolicizmussal, elhelyezzem világom dolgai között. Csoóri Sándor munkásságából „mindenevő lettem”, számomra ő a magyar lélek karmestere, döbbenet, ahogyan a nyelvet mozgósítja akkor, amikor ezt a sokrétű, bonyolult lelket megszólaltatja. Paraszti származásunk révén rokonlelkek vagyunk. A negyedik fontos szerző Hervay Gizella költő, őt tekintem a női sors velejárói leghitelesebb megfogalmazójának.

Költőként ígéretes ungvári bemutatkozás után behívták szovjet katonának

A Tiszaújlakon született Vári Fábián László felidézte, hogy 1966-ban került Nagyszőlősre, ahol középiskolai tanulmányait végezte. – Az addig megszokotthoz képest egészen más környezetbe cseppentem – emlékezett vissza a költő. – De az hamar kiderült, hogy nagyon komolyan felkészült tanáraink vannak és a diáktársak közül sokakat foglalkoztat a továbbtanulás gondolata. Kevesen tudják, emiatt jegyzem meg, hogy a középiskola elvégzése nem volt kötelező, tehát csak olyan fiatalok iratkoztak be, akiket érdekelt az oktatás. Még be sem fejeztem a középiskolát, amikor Ungvárra hívtak az akkoriban szerveződő Forrás Stúdióhoz, amely fiatal alkotókat toborzó egyesületként bontogatta szárnyait. Ungváron ismertem meg későbbi barátaimat, akiknek köszönhetően megismertem Váci Mihály, Nagy László, Ratkó József és a *Kilencek* költőcsoport munkásságát. 1968 őszén magyar nyelv és irodalom szakra felvettek az egyetemre, Ungvárra. Kezdtem úgy érezni magamat, mint József Attila, aki mindenképpen olyasféle polgári foglalkozást keresett, ami közel áll a költészethez, sőt segíti további kibontakozását. A Forrás-csoportot azonban sajnos hamar megtámadta a megyei pártlap, az én verseimet hangsúlyozottan kritizálták és elítélték a szocialista pártosság szempontjából. Rám sütötték a bélyeget, hogy a burzsoá ideológia eszméi hatnak rám. Hamarosan el kellett hagynom az egyetemet, a hetedik szemesztert már nem fejezhettem be, ehelyett behívtak a szovjet hadseregbe, fél évet Ukrajnában töltöttem a katonai szolgálatból, azután az NDK-ban állomásozó szovjet hadcsoportba vezényeltek – összegezte költővé válásának kezdeti keresztútjait Vári Fábián László.

Vannak dolgok, amiket nem lehet meg nem történtté tenni

Az irodalmi beszélgetés során a hallgatóság megtudhatta azt is, hogy míg Iancu Laura anyanyelvét csak családi körben használhatta és kizárólag románul folytathatott tanulmányokat, addig Vári Fábián László magyarul sajátította el az ismereteket az iskolában és idegen nyelvként tanulta az ukránt. Míg Romániában semmilyen tantárgynak nem tanították a magyar vonatkozásait, addig Kárpátalján kedvezőbbek voltak a lehetőségek a magyar történelem, kultúra, művészet, kiváltképp a szépirodalomra fogékony fiatalok részére. – Az elmúlt húsz-harminc év sok tekintetben engesztelést hozott azokra a drámai eseményekre, amelyeket a kisebbségi sorsban családtagjaink és ismerőseink elszenvedtek – tette hozzá Iancu Laura. – A belénk nevelt, örökölt fájdalmat, a ránk kényszerített rettegést, a kisebbrendűségi érzést lehetetlen meg nem történtté tenni, „kinőni”, „levetkőzni”. Tudjuk, mennyien hordozták a keresztet azért, hogy egy későbbi generációnak könnyebb legyen. Róluk sohasem szabad megfeledkeznünk. Áldozatuk beleivódott verseinkbe, írásainkba, munkáinkba – összegezte Iancu Laura a bécsi meghívás alkalmából elmondottakat. Az F. Sipos Bea és Faggyas László alkotta Hangraforgó versénéklő együttes Ratkó József megzenésített versei mellett előadta Iancu Laura és Vári Fábián László költeményeinek feldolgozásait (Iancu Laura: *Még ma érkezik, Ballada, Valahol vár*; Vári Fábián László: *Ereimben az idő, Ítélet után, A tenger nevében*).

Elhunyt Szakcsi Lakatos Béla zeneszerző, zongoraművész, a nemzet művésze

Életének nyolcvanadik évében, október 2-án elhunyt Szakcsi Lakatos Béla zeneszerző, zongoraművész, a magyar dzsessz kiemelkedő alakja, aki 2014-ben nyerte el a Nemzet Művésze kitüntető címet rendkívüli improvizációs képességével, virtuóz játéktudásával, muzikalitásával, művészet iránti elkötelezettségével, a jazz műfajának hazai és nemzetközi népszerűsítésében vállalt kivételes szerepe elismeréseként. Szakcsi Lakatos Béla személye összefonódott a hazai dzsessz fejlődésével és kiteljesedésével, nevéhez különleges koncertek sora fűződik.

| FOTÓ: MMA / KOVÁCS BENCE

Szakcsi Lakatos Béla 1943. július 8-án született Budapesten. Kilencévesen kezdett zongorázni, családjának csak ekkor lett annyi pénze, hogy hangszert vegyenek neki. A Bartók Béla Zeneművészeti Szakiskola tanulójaként ismerkedett meg a dzsesszel, és érdeklődése a kötetlenebb műfaj, az improvizáció felé fordult.

1957-től Kovács Andor gitáros együttesének volt tagja, tíz évvel később már saját zenekarával szerepelt egy válogatáslemezen. A hatvanas évek közepén egy lemezjátszóval tért haza Nyugatról, amelyen felváltva hallgatta a Beatlest, a Rolling Stonest, az elektronikus zenét, Sztravinszkijt és a legmodernebb dzsesszt. 1968-ban Duka Norberttel és Lakatos Gézával megalakította az LDL triót, amely a Magyar Rádió versenyén megosztott első díjat kapott.

1970-ben tagja volt Pege Aladár nagybőgős kvartettjének, amely a Montreux-i Dzsesszfesztiválon második díjat nyert. Fél évig New Yorkban dolgozott egy magyar vendéglőben, szabadidejében dzsesszklubokba járt, és egy olcsón beszerzett Fender-zongorával tért haza, a hangszert ő használta először Magyarországon. 1972–76 között a Rákfogó, 1980-tól a Babos Gyulával létrehozott Saturnus együttessel, majd a Hungarian Jazz Quartet tagjaként elévülhetetlen érdemei voltak a fúziós dzsessz hazai térnyerésében. Tanított a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola dzsessz-zongora szakán, és mesterkurzust tartott a Zeneakadémián.

Példaképéhez, Leonard Bernsteinhez hasonlóan rendkívül sokoldalú zenész, játszott együttesben és szólóban, saját kompozíciót és dzsesszstandardot, klasszikus versenyművet nagyzenekarral, ifjú dzsessztehetségek oldalán és a 100 Tagú Cigányzenekarral, rögzített lemezre négykezeseket Vukán Györggyel, és adott ki népdalfeldolgozásokat tartalmazó világzenei albumot. A legrangosabb fesztiválokon lépett fel, gyakran társult külföldi muzsikusokhoz alkalmi együttesekben. A George Jinda és Chieli Minucci által alkotott Special EFX tagjaként tucatnyi korongon szerepelt szerzőként és előadóként.

A cigány folklór gyűjtésével és színpadi művekké formálásával is foglalkozott, a dzsesszt a komolyzenével, a népzenével és a cigányzenével ötvözve megteremtette a gipsy-jazz műfaját. Írt musicaleket, rockoperákat (*Piros karaván, Cigánykerék, Szidike lakodalma, A bestia, Szentiványéji álom*), *Cristoforo* címmel balettet is. Egyik zeneszerzője, szereplője és közreműködője volt a 2014-ben bemutatott *Somnakaj* című első roma sorsjátéknak.

Az utóbbi években több koncertlemezét adták ki, ezeken olyan neves amerikai zenészekkel muzsikál együtt, mint Chris Potter és Tim Ries szaxofonos, Reginald Veal és Robert Hurst bőgős, Terri Lyne és Rudy Royston dobos.

2017-ben a Müpa a magyar dzsesszélet előadói közül elsőként őt választotta az évad művészének. Az intézményben a zene világnapján, a New Currents koncerten a szintén a muzsikusi pályát választó fiai mellett amerikai és brit sztárokkal lépett színpadra, majd decemberben *Bachtól a bluesig* címmel adott koncertet.

Szakcsi Lakatos Béla művészete elismeréseként 1987-ben megkapta a Liszt Ferenc-díjat, 1994-ben a Szabó Gábor-életműdíjat. 2002-ben érdemes művész lett, és elnyerte a Budapestért Díjat.

A Kossuth-díjat 2005-ben vehette át „a jazz műfaj és annak mozgásterébe eső szellemiséget integráló törekvéseiért, amelyet felsőfokon interpretál a világ pódiumain”. 2006-ban Prima díjas lett, 2010-ben elnyerte a Magyar Kultúra Követe címet és a Hazám-díjat. 2014-ben a Nemzet Művésze díjjal tüntették ki. 2018-ban Fonogram-díjat kapott a Gábor S. Pál műveit feldolgozó *To Meet Again* című, a Trio Midnighttal és Tony Lakatossal közös jazzalbumért.

2019-ben művészeti igazgatója volt az Európai Roma Fesztiválzenekar projektnek. Idén januárban a Petőfi Zenei Díj átadóján életműdíjban részesült, szeptemberben jelent meg CD-n nagyszabású misztériumjátéka, *A tudás fája* (a szövegeket Bolyki György írta), amelyet élete fő művének tekintett. A bibliai képekre épülő történet az emberi döntések felelősségének kérdéseit feszegeti.

FESTŐJÓGA | Kiállítás Molnár Sándor képeiből a Műcsarnokban

Szeptemberben nyílt meg és 2023 februárjáig tekinthető meg Molnár Sándor festőművész kiállítása a Műcsarnokban *Festőjóga* címmel. A nemrég elhunyt művész a magyar avantgárd jeles képviselője volt, sokan Csontváry Kosztka Tivadar utódjának, szellemi örökösének tartják. A kiállítás Molnár Sándor olajfestményeinek varázsát, auráját tárja a néző elé, az eddigi legteljesebb formában. A művek sorozata a „festőjóga", Molnár sajátos művészi és életprogramja szerint tagolódik öt egységre, amely keletkezésük időrendjét is jelenti. Ezek a Föld, a Víz, a Tűz, a Kristály és a Levegő elemek. A festmények lenyűgöző sorát Molnár plasztikái és anyagtanulmányai egészítik ki.

Sulyok Miklós művészettörténész, kurátor szerint a kiállítás retrospektív (visszatekintő) jellegű, de nem életmű-kiállítás, mert az csak a művész életművének többé-kevésbé teljes feldolgozása után jöhet létre. Molnár Sándor 1990–2005 között a Magyar Képzőművészeti Egyetemen tanított, munkásságát Munkácsy Mihály- és Kossuth-díjjal ismerték el, 2017-ben a Magyar Művészeti Akadémia Képzőművészeti díját is megkapta.

Molnár Sándor festészete mintha kívül állna az időn: nem érintik meg a hétköznapok, mivel nem az egyéni és kollektív tudat felszínén zajló eseményeket kutatja, hanem a kollektív tudatalatti világát. A célja kezdettől fogva tisztán szellemi jellegű festészet létrehozása volt – választott mestere, Hamvas Béla tanítása nyomán –, amely az ábrázoló, társadalmilag reprezentáló vagy absztrakt festészeti felfogásokon túlemelkedve képes megteremteni a műben a világ egységét. Molnár 1966-ban a konyhában üldögélt éppen, amikor a festőjóga szövege hirtelen, mintegy látomásként megjelent lelki szemei előtt. Ezt jegyezte le azután, mint valami képernyőn futó szöveget. Az igazi csoda azonban ezután bontakozott ki, s ez maga Molnár ötvenhat éves pályafutása: a harminchat évesen papírra vetett élet- és festői programot megvalósította, s mégsem elméleti megfontolások szerint festett sohasem. Nem az előírtat teljesítette, hanem a látomása során előre fölismert sorsot valósította meg. Ezt pedig páratlan lelki szilárdsága és integritása, harcos lelkialkata segítségével tehette meg.

Pressing Lajos buddhista tanító kiemelte, hogy Molnár Sándor a művészet ősi gyökereihez tér vissza, ahol az alkotó dolga még „a létezés teljességének helyreállítása" volt | FOTÓ: MŰCSARNOK / NYIRKOS ZSÓFIA

Sulyok Miklós művészettörténész, kurátor, a kiállítás katalógusának szerkesztője hangsúlyozta, hogy a tárlat nem a megszokott, magyarázó művészettörténeti, tanulmányi kiállítás, hanem – Molnár szándéka szerint – műveinek erejét, varázsát, auráját tárja a néző elé az eddigi legteljesebb formában. A művek sorozata a festőjóga szakaszolása szerint tagolódik öt egységre, amely egyúttal a keletkezés időrendjét is jelenti. Molnár az alkímiából vett elemek, plusz egy saját fázis sorrendjében tagolta programját. Ezek a Föld elem, a Víz elem, a Tűz elem, a Kristály elem és a Levegő elem. A Föld elem a természet értelmét, a Víz elem a sötét, démoni erők értelmét fedi fel. A Tűz elem a tűzaszkézis erejét fedi fel, a kiégetés és a fény, a szeretet erejét mutatja meg. A Kristály elem a halhatatlan forma, a Levegő elem mutatja meg az Egész értelmét, a halhatatlanságot. Molnár életműve a magyar festészet egyik legkiemelkedőbb teljesítménye, olyan művészekéhez mérhető, mint Bálint Endre, Csontváry, Ferenczy Károly, **Gyarmathy Tihamér**, Kondor Béla, Korniss Dezső, Lossonczy Tamás, Martyn Ferenc, vagy Vajda Lajos.

A megnyitón Pressing Lajos buddhista tanító is méltatta a festőművész munkásságát, beszédében kiemelte, hogy Molnár Sándor az absztrakt nyelvén szólal meg, de a művészet ősi gyökereihez tér vissza, ahol a művész dolga még „a létezés teljességének helyreállítása" és ennek kifejezése a művészi nyelvben. Számára a művészet nem öncél, és nem is pusztán a gyönyörködtetés vagy a formavilág ábrázolásának eszköze, hanem a tudat transzformálásának útja s egyben külső lenyomata. Az alkotás meditációs művelet, melynek lényege az alkotó személyében végbemenő s a néző által lekövethető átalakulás. Képeivel és szobraival a lélek megtisztulásának belső folyamatain vezet keresztül, amelyek a kárhozatból, a teremtettből, a halandóból felemelik őt az üdvözülés végső valóságába, ahol eggyé válik a halhatatlan Istennel. Végül Molnár Sándor szavait idézte: „A kiindulás a természet, a végpont Isten. A kiindulás a forma, a végpont az üresség. (…) A fantasztikus az, hogy nincs is út, mégis, aki nem járja végig a nem létező utat, célba nem ér, az üdvözült örökléthez nem jut el." Pressing Lajos emlékeztetett arra, hogy a keleti hagyomány szerint a jóga a test legyőzésén túl visszaút a megnyilvánulatlan ősforrásba. „Ehhez a teremtés varázslatát, az elme káprázatait először tükörként használja, melyben az Önvaló, a halhatatlan lélek megpillantja önmagát. A teljes öntermészetére ébredéshez azonban lépésről lépésre el kell oszlatnia a tükröződést, fel kell oldania minden megnyilvánulást – az érzéki formát, az érzelmi energiákat, az eszméket és fogalmakat, végül magát az utat és a rajta járó személyt is. A festőjóga úgy realizálja a művészet lényegét, hogy közben felszámolja a művészetet és a művészt is, s belőlük csak a halhatatlan végső természetüket hagyja meg: az üresség és a világosság egységét."

Galéria- és emléktábla-avatás Mátészalkán

Október 18-án Mátészalkán felavatták a **Makovecz Imre** és Zsigmond László tervezte, a helyi kötődésű költő, műfordító Képes Géza nevét viselő Képes Kávéház falán elhelyezett Makovecz Imre- és Képes Géza-emléktáblákat. A Mátészalkai Művészetbarát Egyesület által állított emléktáblákat díszítő bronzplakettek Bíró Lajos Munkácsy Mihály-díjas szobrászművész, az MMA köztestületének tagja alkotásai.

A rendezvényen dr. Hanusi Péter polgármester és Pénzes Ottó, a Mátészalkai Művészetbarát Egyesület elnöke köszöntötte a megjelenteket és rövid betekintést adott a kávéház létrejöttének történetébe. Az eseményre meghívást kapott **Vashegyi György**, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke és **Szemadám György** Munkácsy-díjas festőművész, író, az MMA rendes tagja, akik beszédüket követően ünnepélyes keretek közt avatták fel a két emléktáblát. Ezt követően, az MMA képviselőinek jelenlétében, a kávéházban található galéria felavatására is sor került, amely a városban élő Bíró Lajos és finn felesége, Sirpa Ihanus képzőművészek hetven alkotásának ad jelenleg otthont.

| FOTÓ: KÉPES KÁVÉHÁZ, MÁTÉSZALKA

Melocco Miklós emlékműve a helsinki olimpia érmeseinek tiszteletére

„A magyar nép egyetlen szabad kiáltása volt” – olvasható aranyozott betűkkel **Melocco Miklós** Kossuth-díjas szobrászművész, a nemzet művésze, az MMA rendes tagja új munkáján. Az 1952-es helsinki olimpia 42 érmesének (16 arany, 10 ezüst, 16 bronz) tiszteletére süttői mészkőből alkotott emlékművet Székesfehérváron a Bregyó közi Atlétikai Központ parkjában leplezték le október 11-én.

Az ünnepségen részt vett mások mellett a szoborállítást kezdettől fővédnökként támogató prof. dr. Kásler Miklós miniszterelnöki biztos, Soltész Miklós a miniszterelnökség egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkára, a műalkotást kezdeményező Kű Lajos, volt válogatott labdarúgó, az Aranycsapat Alapítvány elnöke, Fábián László olimpiai bajnok öttusázó, a MOB főtitkára és számos magyar olimpikon. **Döbrentei Kornél** Babérkoszorú díjas költő, az MMA rendes tagja az ünnepség alkalmából *Helsinki Hősei* címmel verset írt, amelyet Sinkovits-Vitay András olvasott fel az eseményen. A ceremónián mások mellett közreműködött **Petrás Mária** Prima Primissima és Magyar Örökség díjas népdalénekes, keramikus, az MMA rendes tagja, Tolcsvay Béla Kossuth-díjas énekes zeneszerző, Nyerges Attila, az Ismerős Arcok együttes énekese, a 100 Tagú Cigányzenekar néhány muzsikusa és Boros Mihály zongorista, az MMA ösztöndíjasa. A szoboravatást többek között megtisztelte jelenlétével Duray Miklós, az MMA Kováts Flórián Emlékérmével elismert író. Kásler Miklós és Soltész Miklós köszöntőbeszédében egyaránt hangsúlyozta annak jelentőségét, hogy napjaink fiatalságának példaképeivé váljanak helsinki hősei, akik nagyszerű eredményességükkel felmutatták az ötvenes években tragikus történelmi helyzetben élő magyarság hitét, élni akarását és tehetségét. Az emlékművet Spányi Antal püspök szentelte fel.

Az ünnepséget megelőző sajtóbeszélgetésen a *Fejér Megyei Hírlap* szerkesztőségében október 6-án Kásler Miklós, a szoborállítás fővédnöke elmondta: a magyar olimpiai szerepléseket jelentősen befolyásolta, hogy igyekeztek megmutatni a Trianon után halálra ítélt ország túlélőképességét és életrevalóságát.

Kű Lajos olimpiai ezüstérmes válogatott labdarúgó megjegyezte, hogy az 1952-es hősök közül három él még: Keleti Ágnes tornász, Gyenge Valéria úszó és Benedek Gábor öttusázó. További célként említette: szeretné elérni, hogy mostantól az olimpiák előtti eskütétel az emlékműnél legyen. Örömét fejezte ki, hogy a nagy történelmi tradíciójú koronázó város, Székesfehérvár lett a helyszín, ahol tárt karokkal fogadták a kezdeményezést és büszkén támogatták a megvalósulást.

Melocco Miklóstól megtudtuk, hogy az emlékmű könyvformában való ábrázolására a feleségével való egyik beszélgetés vezette rá: – Annyi dicső név van Helsinki olimpikonjai közt, hogy feleségem azt mondta, könyvet kellene megjelentetni tiszteletükre – idézte fel Melocco Miklós. – Ezen töprengve jutott eszembe, miért ne készülhetne egy könyv kőből, több helyen megnyitva, tehát ha valaki jobbra-balra lép, más nevekre láthat rá és belefér az összes aranyérmes neve. Nem Biblia, de a könyvnek néha kivételesen magas rangja van. Jelképezhet egy-egy korszakot. Következésképpen egy nagy eseményről könyvet készíteni tisztelettudó munka. Nem az a főszereplő, aki készíti, hanem maga a könyv válik főszereplővé. Nem tolakszik oda utólag egy szerző, aki szerényen krónikásnak mondja magát, de azért ő a főszereplő. Esküt tenni rá, hogy a főszereplők méltó utódjai leszünk, tisztes dolog és nemcsak egy könyvnek lehet feladata, hanem egy emlékműnek is. Gondolják meg, ha delegáció érkezik külföldről, fejet hajtanak az ismeretlen katona sírja előtt. Tehát a síroknak, emlékműveknek, könyveknek van ilyen szerepük is, hogy állandó jelenlétükkel ott tegyék le esküjüket elutazásuk előtt az olimpikonok.

Döbrentei Kornél elmondta, hogy nem szokott megrendelésre verset írni, ebben a felkérésben azonban egy szempillantás alatt megihlette lelkületét az ötlet mögött rejlő lehetőség: – Még a trianoni gyászra való megemlékezések során felmerült egy közös szál, amely a világtörténelem legigazságtalanabb ítélkezésénél, Trianonnál kezdődik és a második világháborút lezáró béketárgyalásokon keresztül elvezet a Helsinkiben elért nagyszerű szereplésig – kezdte Döbrentei Kornél. – A kiérdemelt éremeső válasznak is tekinthető a többszörösen kivéreztetett Magyarország részéről a nagyhatalmak politikai sorscsapásaira. A költeményben azt akartam megírni, hogy a magyarság mitől ennyire életrevaló, hogyan képes talpra állni az ilyen letaglózó helyzetben? Ezt az ősi szabadságvágyat verseltem meg. Hogy miképpen karolt egymásba vér és valóság? Jelképesen fogalmazhatnék úgy, hogy amikor az olimpiai aranyérmes Csermák József a döntőben eldobta a kalapácsot, vele repítette az ideológiailag hozzáerőltetett sarlót is. A versírás közben évezredes sorskérdéseink okai világosodtak meg bennem.

Felülnézet | Stefanovits-életműtárlat nyílt Szegeden

2022. október 15-én *Felülnézet* címmel nyílt meg az idén ősszel 75. születésnapját ünneplő **Stefanovits Péter** (képünkön) Munkácsy-díjas képzőművész, az MMA rendes tagjának kiállítása a szegedi Reök-palotában. A két szintet elfoglaló nagyszabású tárlaton több mint százötven alkotáson keresztül ismerhetjük meg az MMA Képzőművészeti Tagozatát is vezető érdemes művész gazdag életművének cseppet sem sematikus, ikonikus darabjait.

A tárlat megnyitóján megjelenteket elsőként Barnák László, a Szegedi Nemzeti Színház főigazgatója köszöntötte, aki elmondta, hogy Stefanovits Péter alkotásai nem ismeretlenek a szegedi közönség előtt: részt vett a tavalyi Nyári Tárlaton, legutóbb pedig *Következetesség és Engedelmesség* című, lenyűgöző vászonképeit láthatták a tárlatlátogatók a Táblaképfestészeti Biennálé meghívott alkotásai között. A *Felülnézet*hez hasonló, nagyszabású önálló tárlatot azonban eddig még nem rendeztek műveiből Szegeden.

Dr. Nátyi Róbert, a Reök vezető kurátora, az SZTE Bartók Béla Művészeti Kar dékánja köszöntőjében hangsúlyozta, hogy az elmúlt években indult el a Reökben az a kiállítássorozat, amelyben a jelenleg hetvenes éveikben járó művészek mutatkoznak be egy-egy életműtárlat keretében. Stefanovits Péter *Felülnézet* című tárlata teljes mértékben illeszkedik az elmúlt évek nagy kiállításainak sorába, amelyeken egy-egy olyan kortárs alkotó életművét mutatták be egyedi, összegző tárlat formájában a Reök-ben, akiket korábban csak az országos seregszemléken szereplő különálló alkotásaikról ismerhetett a szegedi közönség. (Ilyen életműtárlat volt többek között **Aknay János**é, **Kovács Péter**é, Hérics Nándoré, a pandémia idején Nagy Gáboré, majd **Szabados Árpád** életmű-kiállítása is.)

A kiállítást Szücs György, a Magyar Nemzeti Galéria tudományos főigazgató-helyettese nyitotta meg. Kiemelte, hogy Stefanovits Péter egyedi látásmódja és szimbólumhasználata, változatos képi világa, kevert grafikai műfajai „ellenállnak” a művészettörténeti besorolásra irányuló kísérleteknek: „A művésznek nincs egyetlen markáns előadásmódja, csak rá jellemző megkülönböztető védjegye; éppen tematikai, stiláris és technikai sokféleségével valamiféle tudatos eklekticizmus képviselője” – mondta el a főigazgató-helyettes.

Az impozáns Reök-palotába látogatók fali képeken és különleges installációkon át ismerhetik meg a hetvenöt esztendős művész sajátos látásmódját. A hagyományos eljárásmódok mellett a legmodernebb technikákkal készült alkotások is megtekinthetők: festmények, különböző eljárásokat alkalmazó egyedi és sokszorosított grafikák, fotók, kollázsok és plasztikai igényű tárgykompozíciók mind megtalálhatók a két emeleten. „Ez egy olyan összegző kiállítás, amely inkább az utolsó néhány év munkásságára koncentrál erőteljesebben. Ebből haladtunk az életmű korábbi alkotásai felé, de a tárlaton szerepelnek a közönség számára ismeretlen művek is, amelyeket eddig még soha nem állítottak ki” – árulta el Nátyi Róbert. A többféle technikával készült műveket egyaránt jellemzi a transzcendencia, játékosság, a többrétegű tartalom, az erőteljes szimbolika és az izgalmas, kifejező színkezelés. Az életműnek korábbi korszakokból származó és legfrissebb darabjai között a klasszikus festett táblaképektől az elektrográfia, a szitanyomat, a litográfia, a clorox- és cinkmaratás eljárásain keresztül a legkülönfélébb vegyes technikával készült képekig és térinstallációkig számos, nem megszokott művészi megoldás fedezhető fel.

A különleges atmoszférájú kiállítás szerdától vasárnapig látogatható a szegedi Magyar Ede téri kultúrpalotában 2022. december 4-ig.

Megnyílt az idei Vásárhelyi Őszi Tárlat

Hódmezővásárhelyen október 9-én, az Alföldi Galériában nyílt meg ünnepélyes keretek között az idei, 68. tárlat, ahol a megnyitón több elismerést is átadtak. A Hódmezővásárhely városa és a Magyar Művészeti Akadémia által közösen alapított Rudnay Gyula Művészeti Ösztöndíjat Vető Orsolya Lia festőművész nyerte el. A Magyar Művészeti Akadémia által felajánlott díjban Szabó Ábel festőművész részesült. A zsűri tagja volt többek között **Barabás Márton** festőművész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja. A december 4-ig tartó kiállításon mintegy száznyolcvan művész 214 alkotásával találkozhat a közönség.

A Vásárhelyi Őszi Tárlatot az országban egyedülálló módon 1954 óta minden évben megrendezik, és amennyiben nincs rendkívüli helyzet, minden év október első vasárnapján nyitják meg. Az eseményen valamennyi képzőművészeti ág képviselteti magát. Miklós Péter, a kortárs magyar képzőművészetet reprezentáló kiállítást szervező Tornyai János Múzeum főigazgatója szerint az idei tárlatot egyaránt jellemzi a sokszínűség és a nyitottság. Sokszínű tematikailag, hiszen megszokott módon festmények, táblaképek adják a bemutatott anyag gerincét, de plasztikák, grafikai művek éppúgy láthatók majd az Alföldi Galériában, mint vegyes, kísérletező technikával készült alkotások. Nyitott a tárlat a korosztályok előtt is: a nemzetközileg elismert művészek, Keserü Ilona, Fehér László, Galambos Tamás, **Földi Péter** éppúgy beadtak műveket a kiállításra, mint a pályájukat kezdő, friss diplomás vagy még tanulmányaikat folytató fiatalok. Az alkotások a geometrikus absztrakciótól, a hagyományos táj- vagy térábrázoláson át az újító irányzatokig széles skálát lefednek. Az alkotások reflektálnak korunk válságaira: megjelenik a munkákban a háború, a járvány témája, végső soron az atomizálódás, az elmagányosodás kérdése. A festményeken, plasztikákon feltűnnek eltorzult, deformált emberi alakok, de szép számmal szerepelnek a művek között a klasszikus ábrázoló realizmus hagyományait követő képek is.

A 68. Vásárhelyi Őszi Tárlat kurátorai Képiró Ágnes művészettörténész (zsűrielnök), a tárlat rendezője, valamint Pogány Gábor művészettörténész, a Vásárhelyi Őszi Tárlat címzetes kurátora. A zsűri tagjai Képiró Ágnes, dr. habil. Miklós Péter, Barabás Márton, Fehér Dávid és Kotormán Norbert voltak.

Király Gábor festőművész vehette át a 68. Vásárhelyi Őszi Tárlat fődíját, a Tornyai-plakettet, a kiállítás történetében immár negyedik alkalommal odaítélt életműdíjat pedig Kéri László festőművész kapta vasárnap az Alföldi Galériában. A Kulturális és Innovációs Minisztérium díját Németh Marcell szobrászművésznek ítélte a zsűri. A Fiatal festők nívódíját Kósa Gergely festőművésznek ítélték oda. A kiállítás fődíján túl Hódmezővásárhely városa adja az Endre Béláról, valamint a Galyasi Miklósról elnevezett díjakat is: előbbi mesterdíjat Papageorgiu Andrea festőművész, utóbbi nívódíjat Szkok Iván festőművész vehette át. A *68. Vásárhelyi Őszi Tárlat* alkalmából a Magyar Művészeti Akadémia Képzőművészeti Tagozatának különdíját Szabó Ábel képzőművész, az MMA korábbi művészeti ösztöndíjasa vette át.

Hagyomány, hogy a képzőművészeti seregszemle megnyitóját követően az előző Őszi Tárlat kiemelt díjazottjai önálló tárlattal mutatkoznak be. A 67. tárlat fődíjasa, Kotormán Norbert, valamint a Rudnay Gyula Művészeti Ösztöndíjas Kotormán Ábel szobrászművészek kiállítása a Tornyai-múzeumban látható.

A magyar festészet napja

Több mint száz kiállítás várta és várja az érdeklődőket országszerte és a határon túl a huszadik alkalommal megvalósuló Magyar Festészet Napja programsorozat alkalmával, ami november közepéig tart. Október 15-én Szolnokon díjátadót és kiállítás-megnyitót tartottak a Szolnoki Galériában és az Aba-Novák Agóra Galériában. A központi eseménynek, amit a Magyar Művészeti Akadémia most is támogat, a 120 éves Szolnoki Művésztelep ad otthont. Szolnokon többek között az MMA Képzőművészeti Tagozatának szakmai különdíját is átadták, amit minden évben egy művészetében érett, szakmailag kiemelkedő személy vehet át a középgenerációból, ezt Regős István festőművész érdemelte ki.

Az ország egyik legnagyobb képzőművészeti eseménysorozatát 2002-ben civilek azzal a céllal indították el, hogy felhívják a figyelmet a kortárs festészet és művészet fontosságára, feladataira, értékeire. A rendezvénysorozatot, melynek jelentőségét 2020-ban Magyar Örökség díjjal ismerték el, október 18-a, Szent Lukács, a festők védőszentjének ünnepe köré szervezik.

Verebes György festőművész (képünkön), a Magyar Festészet Napja Alapítvány elnöke, a Szolnoki Művésztelep vezetője, az MMA levelező tagja a rendezvénysorozat kapcsán a beharangozó sajtótájékoztatón elmondta: az alapítvány saját szervezésű programjai mellett több kiemelt helyszínen zajlanak események, továbbá országszerte és a határon túl is sokan csatlakoztak a rendezvényhez, amelynek keretében több mint 40 településen mintegy 150 esemény valósul meg. Idén a Magyar Festészet Napja alapítójára, a közelmúltban elhunyt Bráda Tiborra emlékezve, neki ajánlják az idei kiállításokat.

„Ha van magyar nyelv és kultúra, akkor léteznie kell kortárs magyar festészetnek is. A jellemzőiről, irányáról és az egyetemes festészetben betöltött szerepéről kell és érdemes beszélnünk. És mi lenne alkalmasabb arra, hogy évről évre a figyelmünk fókuszába ezt a fontos kérdést állítsuk, mint egy rendezvénysorozat […] Ünnepeljük együtt azt, hogy van festészet, van magyar festészet, van jó magyar festészet, ami mögött kiváló művészek állnak, és hogy mindez összeköt, és nem pedig elválaszt bennünket” – mondta Verebes György.

| FOTÓ: VIGH MIHÁLY

Az év fő kiállítása és a szakmai díjátadónak helyet adó rendezvény az *Élő magyar festészet* című tárlat. Az október 30-ig látogatható kiállítás felvonultatta a doyen-festőmesterek, a középgeneráció és a fiatal alkotók műveit. A kiállítás szekciónak kurátorai Verebes György és **Gaál József** festőművészek voltak.

A központi tárlathoz kapcsolódik idén a művésztelep kertgalériájában megrendezett Nagy István Munkácsy-díjas képzőművész *Részleges leltár* című egyéni kiállítása is. A Rajz Stúdió Galériában pedig *Bráda Tibornak ajánlva* címmel nyílik válogatás a hazai üvegfestészet remekeiből.

A különleges Face to Face koncertjén Gaál József, **Szurcsik József**, Verebes György képzőművészek és Ulrich Gábor mozgóképművész álltak össze.

MAKOVECZ SZALON

Hármasünnep a képzőművészet jegyében

Stefanovits Pétert, Szemadám Györgyöt és Szabó Tamást köszöntötték születésnapjuk alkalmából

Az MMA három megbecsült művésze, **Szabó Tamás, Stefanovits Péter** és **Szemadám György** közös születésnapját ünnepelték október 26-án a Makovecz Szalonban. Az est háznagya Juhász Judit volt, közreműködött Dóka Andrea színművész, meglepetésvendégként pedig Waszlavik László és Hoppál Bulcsú népzenei betétekkel szórakoztatta a közönséget, akik között **dr. Richly Gábor** főtitkár, **Szabó Marianne** Munkácsy Mihály-díjas textilművész és **Tóth Tibor Pál** Munkácsy Mihály-díjas belsőépítész is helyet foglalt. Ebből az alkalomból dr. Richly Gábor főtitkár személyes hangvételű köszöntőt mondott a művészeknek.

A három művészt Juhász Judit közös köszöntővel laudálta. Üdvözlőbeszédében kiemelte: „a művészeket összeköti az a Csoóri Sándor által megfogalmazott gondolat, amely szerint a múlt nem mögöttünk, hanem bennünk van".

Először Stefanovits Péter Munkácsy Mihály-díjas grafikust, az MMA Képzőművészeti Tagozatának vezetőjét köszöntötték. Dóka Andrea felolvasta W-Nemessuri Zoltán *Az angyalok neme – időtlen jelképeink* című írását, amelyben a szerző szerint Stefanovits „ösztönösen állítja párhuzamba a szentet és a profánt. Hol az egyik, hol a másik erősebb. Valójában pillanatnyi állapotot tükröz, ami az alkotás egyik attribútuma. A mondanivaló változatlan, csak a hangsúly és a technika változó" – üzente a Makovecz Szalonban megrendezett születésnapi köszöntő résztvevőinek a laudátor, aki Stefanovits Péter művészetében az angyalok ránk hagyott örökségének méltó folytatását látja. Ezt követően levetítették az ünnepeltről készített *Szívzörej* című, 2016-ban készített portréfilm negyedórás részletét. A filmet Szomjas György rendezte.

Az est második ünnepeltje a Munkácsy Mihály-díjas Szabó Tamás szobrász volt. Ezúttal is Dóka Andrea tolmácsolta Wehner Tibor méltató szavait, amely szerint Szabó „eszménye és művészeti vezérelve, hogy a szobrászat évezredes múltú alanyát, az emberalakot alapvetően természetelvű szellemiségű művészete középpontjába állítva alkotja meg, mégpedig magas fokú technikai megformáltság és briliáns kivitel által". A szobrász születésnapi méltatása a két évvel ezelőtt elkészült *Megsebzett szépség* című filmrészlettel folytatódott, melyből a művésznek nem csak a jelesebb, Salgótarjánban megcsodálható szobrait ismerhette meg a közönség, de az ars poeticáját is. Az est harmadik születésnapos ünnepeltje Szemadám György Munkácsy Mihály-díjas érdemes és kiváló művész volt, akit Szeifert Judit laudált. Köszöntő szavait ugyancsak Dóka Andrea olvasta fel. Mint elhangzott „Szemadám György képeinek egyik legjellegzetesebb témája a kezdetektől fogva egészen napjainkig: a madár. Eredetileg ornitológus szeretett volna lenni. Ez az érdeklődés máig jelen van az életében, folyamatosan járja az országot, madarakat figyelve. A madár tudományos igényű érdeklődésének következtében megfigyeléseinek, szemlélődéseinek központi alanyává vált, és ebből kiindulva, de egyszerre túl is mindezeken, festészetének alapvető tárgyává, inspiratív és gazdag szimbolikájú témájává lépett elő" – írta születésnapi üzenetében Szeifert Judit. Szemadám György válaszában hangsúlyozta, hogy fiatalon egész élete alaphangulatát a bezártság élménye határozta meg. Szavai szerint ez a bezártság nem más, mint „a testbe adott térbe és a meghatározott játékszabályok közé zártság".

A SZÓFIA CÍMŰ REGÉNY BEMUTATÓJA ÉS EMLÉKEZÉS TORNAI JÓZSEFRE

Október 5-én a Makovecz Szalonban Tornai Szabolcs új regényének bemutatójára került sor Borbély László író és Dóka Andrea színművész részvételével, s az est egyúttal megemlékezés is volt Tornai Szabolcs édesapjára, Tornai József költőre. Az est azért egészült ki megemlékezéssel, mert a *Szófia* című regény harmadik főszereplője Tornai József, aki korunk egyik legnagyobb költője, a Nemzet Művésze és a Magyar Művészeti Akadémia egyik alapító tagja volt, s akit a fia regényében hosszan búcsúztat a költészet és a filozófia eszközeivel.

Tornai Szabolcs az MMA hároméves ösztöndíjprogramjának keretében írta meg második regényét, amely első regényének, az *Ádám titkos könyvé*nek a laza folytatása, s amely a Gondolat Kiadónál jelent meg, ahogyan a korábbi kötetei is (a futásról szóló könyve kivételével). A szerző elmondta, hogy művével az egyik titkos célja az volt, hogy feltámassza Szófia majdnem teljesen elfeledett hagyományát. Az archaikus nyugati hagyományban ugyanis Szófia egyrészt a bölcsesség istennője, másrészt a keresztény felfogással ellentétben ő az első nő. Tehát Ádám társa ezen – főként gnosztikus – hagyomány szerint nem Éva, hanem Szófia. Tornai Szabolcs megemlítette, hogy erről először Hamvas Bélánál olvasott, aki többek közt azt írta, hogy Éva csupán halvány mása és merő pótléka Szófiának. Szófia tehát a nőiség és bölcsesség legfőbb megtestesítője, olyan nőalak, aki a férfiúi szellem és lélek része, anima, ahogy Jung rámutatott. Tornai Szabolcs az est folyamán kifejtette, hogy tapasztalata szerint akkor történik meg a szerelem, amikor egy férfi rátalál arra a hús-vér nőre, aki a benne élő animára, még pontosabban Szófiára a legjobban hasonlít. Tornai Szabolcs szerint a szerelem csodája az, hogy a láthatatlan és megfoghatatlan belső nő, azaz Szófia a földi létezésben meglelt, külső nőben láthatóvá és megfoghatóvá válik a többnyire villámcsapásszerű felismerés révén. A szerző szerint azonban a szerelem tragédiája akkor következik be, amikor fájdalmas módon kiderül, hogy a külső nő ugyan nagyon hasonlít a belső nőre, Szófiára, de nem azonos vele, s innentől a külső nő egyre jobban eltávolodik a belső eszménytől.

Dóka Andrea színművész azt a részt elevenítette fel a lírai futamokkal megtűzdelt

regényből, amely nem más, mint Ádám és Szófia transzcendens nászának prózaversben megénekelt himnusza. Az est pedig azzal zárult, hogy a szerző az édesapjától való lírai-filozófiai búcsúzás egyik szakaszát olvasta fel, amelynek az egyik leghangsúlyosabb része így hangzik: „Túlléptél minden játékon, káprázaton, árnyékon és tükröződésen. Túl vagy minden tükröztségen. Most már te vagy a tükör, amelynek nincsen se széle, se közepe. Túlléptél önmagad elpergő homokvárán. Számodra nincsen énség, enyémség és nekemség. Levetettél minden béklyót. Megszabadultál a haláltól is. Mikor kiváltál, letépted magadról halotti maszkodat. Te nem halott vagy, hanem szabad!"

Gárdonyi, a kibírhatatlan ember

A száz esztendővel ezelőtt, 1922. október 30-án elhunyt Gárdonyi Géza életének rejtett titkairól a Makovecz Szalonban október 19-én Pozsgai Zsolt Szép Ernő- és Balázs Béla-díjas érdemes művész, drámaíró-rendező tartott előadást. Az esten Gárdonyi-művek hiteles tolmácsolásával közreműködött Szabó András előadóművész.

Pozsgai Zsolt előadását azzal kezdte, hogy párhuzamot vont Gárdonyi Géza és apja, Ziegler Sándor Mihály élete között. Elmondta: az író apai felmenői vasművesek voltak. Ziegler Sándor Mihály fiatalon, már 25 éves korában egy jól működő bécsi vaskohászati üzemet birtokolt, és a saját szabadalma alapján színes acélzománcokat készített. A szabadságharc kitörésekor azonban lelkesen az ügy mellé állt és Kossuth híres fegyvergyárosa lett, aki saját pénzén látta el a hont védő katonákat a szükséges munícióval. A bukás után vidéki uradalmakban talált rövid és még rövidebb ideig munkát, mert nehéz természete miatt mindenkivel összeveszett és hamar kitelt a becsülete. Összesen tizenhatszor kellett új helyre költöznie. Családját természetesen vitte magával, így fia is keresztül-kasul bejárta az országot. Pozsgai Zsolt előadásában hangsúlyozta, hogy a vándorlásnak volt egy pozitív mellékhatása is, hiszen a később íróvá cseperedett Gárdonyi ennek köszönhetően megismerhette a falusi létet, amit később több művében is felhasznált.

Pozsgai Zsolt szerint Gárdonyi épp ilyen nyughatatlan életet élt, erősítvén az apák-fiúk életpárhuzamát. Mindketten kiváló szellemi kapacitásokkal rendelkeztek, az apa találta fel az önélező ekét, fia nevéhez pedig a vízibicikli feltalálása fűződik. Gárdonyi, aki nevét Zieglerről magyarosította, néptanító korában szinte az összes tanévet egy másik faluban kezdte, később pedig, már újságíróként, legalább negyven lapban publikált. Ezek az újságok nemcsak a fővárosban székeltek, hanem vidéken is. Országos vándorlása során Szegeden megismerte Dankó Pistát, és több magyar nóta szöveget is írt. Az alföldi nagyvárosból egy párbaj miatt kellett továbbmennie, hogy rögvest Aradon kössön ki, ahol is a felesége elhagyta és visszament Győrbe, ahol korábban voltak. Gárdonyi azonban továbbra is ragaszkodott az asszonyhoz és amint egy kis pénzhez jutott, abból mindig adott neki is. Aztán következett Pest, de itt sem tudott sokáig egy helyben maradni. A Pesti Hírlaptól például azért ment el, mert megvonták a vasúti szabadjegyét. Bródy Sándor figyelt fel írói zsenialitására és javaslatára költözött Egerbe. A város tárt karokkal fogadta, ünnepelte, még életében utcát neveztek el róla – mondta Pozsgai Zsolt. Hozzátette: Gárdonyi nemcsak jó tollú író, de remek festő is volt. Főleg tájképeket és spirituális témájú képeket készített a pontosan száz évvel ezelőtt meghalt Gárdonyi Géza.

Ismét operagálát tartottak Gyöngyösön

A zene világnapjához kapcsolódóan október 1-én immár hetedik alkalommal rendezték meg a Miller Lajos (képünkön) operaénekes, a nemzet művésze kezdeményezésére létrejött Operagálát Gyöngyösön a Magyar Művészeti Akadémia Színházművészeti Tagozata támogatásával, a Gyöngyös Város Barátainak Köre és a Gyöngyösi Kulturális Nonprofit Kft. szervezésében.

Az idei gálán fellépett Kertesi Ingrid, a Magyar Állami Operaház magánénekese, Liszt Ferenc-díjas kiváló és érdemes művész, Bakonyi Anikó, a Magyar Állami Operaház magánénekese, Szilágyi Szilvia operaénekes, Domoszlai Sándor magánénekes, valamint Koczka Tamás operaénekes. A hagyományoknak megfelelően, az Egri Szimfonikus Zenekar kísérte a művészeket Szabó Sipos Máté karmester vezényletével.

A Fejes András Sport- és Rendezvénycsarnokban tartott ingyenes és teltházas előadás során a fellépők részleteket énekeltek Verdi két művéből, *A trubadúr*ból és a *Rigoletto*ból, míg az est második részében magyar operettekből hallhatott a közönség válogatást. Az Operagála művészeti vezetői Rohonyi Anikó és Miller Lajos voltak, a konferanszié szerepét pedig Miller Dávid töltötte be.

Az idén a Színházművészeti Tagozat kultúraszervező munkájáért elismerő oklevelet adományozott a gála szervezésében főszerepet játszó Gyöngyös Város Baráti Köre Egyesületnek, melyet a gálaesten **Kiss János**, az MMA alelnöke adott át dr. Bekecs Andreának, az egyesület jelenlegi elnökének.

A Magyar Művészeti Akadémia a kezdeményezést a kezdetektől felkarolta és támogatta.

A rendezvény keretében a közönségnek lehetősége nyílt a Baráti Kör működésének és az elmúlt két évtized történéseit összefoglaló almanach elkészítésének támogatására, amelynek eredményeként 660 ezer forintnyi adomány gyűlt össze.

Díjakat adott át a Zeneművészeti Tagozat

Móriczné Kolláth Márta, a szegedi Király-König Péter Zeneiskola nyugalmazott szolfézstanára, gyakorlatvezetője, Tódy Ilona Éva, az V. kerületi Szabolcsi Bence Zeneiskola korábbi zongoratanára, korrepetitora, Masopust Péter hegedűművész, az SZTE Zeneművészeti Kar docense és Meszlényi László oboaművész, zenetörténész kapta a Zeneművészeti Tagozat idei zenepedagógiai díját, amit a Makovecz Szalonban ünnepélyes keretek között adott át Vashegyi György, az MMA elnöke és Tóth Péter tagozatvezető. A 2022. október 12-i esten továbbá kiosztották a tagozat két Életút díját is, amit Lőte Enikő zongoraművésznek, a Zeneakadémia tanárának és Dombóvári Jánosnak, a Lavotta János Alapfokú Művészeti Iskola örökös igazgatójának, a Lavotta Kamarazenekar művészeti vezetőjének ítéltek oda.

A díjátadón **Szecsődi Ferenc** Liszt-díjas hegedűművész, az MMA rendes tagja, Dombóvári János és Bánkövi Bence csellóművész adott rövid hangversenyt, a háznagyi teendőket Ruff Béla, a tagozat titkára látta el.

Móriczné Kolláth Márta tanítási technikája során az összművészetet alkalmazó módszer révén szeretteti meg a szolfézst a növendékeivel. Számos tanítványából ismert művész lett, mint például Nagy Márta zongoraművész, mesterpedagógus – hangsúlyozta laudációjában **Nógrádi Péter** Erkel Ferenc-díjas zeneszerző, az MMA rendes tagja, aki Móriczné Kolláth Márta legfőbb érdemének mégis azt tartja, hogy növendékeivel meg tudta szerettetni a zenét, a muzsika világát. Mint fogalmazott, tanításának titka, hogy a „kezdetektől fogva játékos módszerekkel vezette be a zeneiskolásokat a zene rejtelmeibe, s ezáltal kedveltette meg a zene elméletét", ezen kívül pedig törekedett arra, hogy a növendékek szüleivel is a lehető legjobb kapcsolatot építse ki. Kijelentette: „Ha ilyen pedagógus-példaképek lennének a mai fiatalok előtt, akkor sokkal többen választanák a zenetanári pályát".

Tódy Ilona Éva munkásságát a Nemzet Művésze címmel kitüntetett Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas **Zádori Mária** énekművész, az MMA rendes tagja méltatta. Elmondta: a díjazott „egész élete a tanításról szól, amelyet a mai napig odaadással végez". Tódy Ilona Éva köszönetnyilvánítása során kifejtette, hogy a mai napig boldog zenetanárnak tartja magát, hiszen pályája a nyugdíjba vonulása után sem ért véget. Mint mondta, mindenkinek feladata van az életben, és azt el is kell végeznie. Számára ez a feladat a zeneszeretet átadását jelenti.

Masopust Péter hegedűművészt a tagozatot vezető **Tóth Péter** Erkel Ferenc-díjas zeneszerző, érdemes művész laudálta. „Példakép-tanárnak" nevezte a zenész-dinasztiából származó díjazottat, kinek „tanítási módja magával ragadóan szuggesztív, lelkesítő hatásával csodát tud művelni".

Dombóvári János, a Lavotta Kamarazenekar művészeti vezetője átveszi az Életút díjat Vashegyi György elnöktől

Foglalkozását közel sem pénzszerzésnek tekinti, hanem hivatásnak, életcélnak. Hozzátette: „emblematikus tanáregyéniség, aki nyugdíjba vonulása óta is nélkülözhetetlen a kamarazene oktatásában".

Meszlényi László a szegedi zenei élet megkerülhetetlen szereplője – ezt már a szintén Szegedről származó **Huszár Lajos** zeneszerző, az MMA rendes tagja mondta el laudációjában a tagozat negyedik díjazottjáról. Kiemelte a Meszlényi által még a '80-as években alapított, barokk zenét játszó kamarazenekart, amely később a Musica Parlante nevet vette fel. A 2004-ben megszűnt együttes emlékezetes koncertjei közül Huszár Lajos nem csupán a budapesti fellépésüket említette, hanem olaszországi, spanyolországi, belgiumi és norvégiai sikereikről is beszélt. A köszönetet nyilvánító díjazott kiemelte családja és a zene meghatározó szerepét az életében.

Az esten a tagozat Életút díjában Lőte Enikő zongoraművész, a Zenakadémia tanára, valamint Dombóvári János, a Lavotta János Alapfokú Művészeti Iskola örökös igazgatója, zenepedagógus, a Lavotta Kamarazenekar alapítója és művészeti vezetője részesült.

Lőte Enikőt **Dobozy Borbála** Liszt Ferenc-díjas csellóművész, az MMA rendes tagja méltatta. A díjazott 1972 és 1982 között az Országos Filharmónia szólistájaként számos szóló- és kamaraesten szerepelt a fővárosban és vidéken, valamint a Magyar Rádió hangversenyein, emellett külföldi fellépéseinek száma is tekintélyes. Játszott Ausztriában, Belgiumban, Olaszországban, Németországban, emellett Moszkvában, Szentpétervárott, a bostoni Kodály és a párizsi Magyar Intézetben is. Több mint öt évtizede kezdte meg pedagógiai munkáját a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen 1987 óta egyetemi adjunktus, 2004-től pedig egyetemi docens. A Zeneakadémia Doktori Iskolájának munkájában különböző bizottságok tagjaként jelenleg is aktívan részt vesz, és rendszeresen vállal opponensi bírálatokat is.

Dombóvári János nem csupán tanított, hanem kamaramuzsikusként vagy szólistaként is hegedült, brácsázott, vonósnégyes tagjaként is megmutatta zenei tehetségét. Harmincöt évvel ezelőtt, 1987-ben költözött családjával együtt Sátoraljaújhelyre, ahol a helyi zeneiskola igazgatója lett, amelyet Lavotta Jánosról, a XIX. századi magyar romantikus verbunkos zene egyik megteremtőjéről és vezéralakjáról neveztek el.

Szecsődi Ferenc laudációjában kiemelte, hogy Dombóvári János helyi, környékbeli, valamint határon túli muzsikusokból alapította meg a Lavotta János kamarazenekart, amelynek művészeti vezetője lett. Az azóta eltelt három évtized alatt együttesével idehaza és külföldön több mint 2000 koncertet adtak. Jelentős kortárs zeneszerzők ajánlották műveiket zenekarának. „Felbecsülhetetlen kincs a kutatásai során felfedezett magyar verbunkos zene CD-ken való megörökítése. Fáradhatatlan munkássága eredményeként könyvek, zenei írások jelennek meg tollából. Rendszeresen szervez zenetörténeti konferenciákat, melyen a hazai és nemzetközi zenetudósok színe-java vesz részt" – mondta el Szecsődi Ferenc.

A díjátadón Szecsődi Ferenc Liszt-díjas hegedűművész játékát is hallhatta a közönség

Filmszakmai beszélgetés Csupó Gáborral a Hild-villában

Takó Sándor, Csupó Gábor és Kollarik Tamás életében közös nevező az igényes rajzfilmek iránti szenvedély

Október 12-én folytatódtak a filmszakmai beszélgetések a Hild-villában az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet (MMA MMKI) szervezésében. A legutóbbi adás vendégei Csupó Gábor ötszörös Emmy-díjas magyar–amerikai animációsfilm-alkotó, Kollarik Tamás Bánffy Miklós-díjas és Magyar Filmdíjas alkotó és Takó Sándor Magyar Mozgókép Díjas alkotó voltak. Az esemény élőben is követhető volt és bármikor visszanézhető az intézmény Facebook-oldalán és YouTube-csatornáján.

Csupó Gábor a kortárs magyar és amerikai film egyik legnagyobb alakja, életrajzi kötetét 70. születésnapja alkalmából szeptember 27-én mutatta be az MMA MMKI és a FilmHungary, amelynek címe: *Csupó Gábor – A Pannónia Stúdiótól a hollywoodi csillagig*, ennek apropóján zajlott a beszélgetés Takó Sándor moderálásával szakmai kulisszatitkokról, Csupó Gábor életének főbb mozzanatairól, valamint a magyar, az amerikai és az európai film különbségeiről.

Csupó Gáborék 1982-ben alapították meg Amerikában a Klasky-Csupo filmstúdiót, ezt követően születtek meg az 1990-es és a 2000-es évek legnagyobb Nickelodeon-sikerei, amelyek a nevéhez fűződnek: a *Fecsegő tipegők (Rugrats), A Thornberry család (The Wild Thornberrys)*, a *Rocket Power* és a *Jaj, a szörnyek!* (*Aaahh!!! Real Monsters*) című sorozatok. Csupó azon kevés animációs alkotók egyike, aki kilépett a műfajból, és élőszereplős filmet is rendezett Hollywoodban. Karrierje során huszonháromszor jelölték a legrangosabb televíziós elismerésre, az Emmy-díjra, ebből ötször diadalmaskodott is.

Csupó Gábor elmondása szerint fiatalkorában, amikor elkezdett érdeklődni az animáció világa iránt, még nem volt lehetőség felsőoktatási képzés keretein belül kitanulni a szakmát. Az egyetlen esélye a fejlődésre és az érvényesülésre az volt, ha valahogyan szerencsésen bekerül a Pannónia Filmstúdióba, ahol a szakma nagy mestereitől egyfajta belső képzésben részesülhet, így ezt a célt tűzte ki maga elé fiatal útkereső művészként. Tervét sikerre vitte, 1971-ben kezdett a stúdióban fázisrajzolóként, ezt követően dolgozott Svédországban (itt egy nagyon szerény kis stúdió alkalmazta őt, ahol bár megbecsülték, nem volt lehetőség a kísérletezésre, kibontakozásra), majd az USA-ban érte el karrierje csúcsát. Mint azt megosztotta a közönséggel, az egyetlen járható út számára az volt, hogy megszökött „Magyarországról, a kommunista rendszerből, mert az elképzelhetetlen volt akkoriban, hogy saját stúdiót alapítson", ő pedig a maga útját szerette volna járni. Szabadságra vágyott, és érezte, hogy van benne annyi eredetiség, amit megéri kibontakoztatni. Amikor Csupó létrehozta a stúdióját Amerikában, elsődleges céljuk az volt, hogy mindig egy kicsit meghökkentők legyenek, mások, mint a többi stúdió: ki akartak lógni a sorból, nem szerették az átlagosságot, mindig merészek voltak a tervezésben, a színekben, és ez meglátása szerint azért is vált be, mert magával vitte az Európából hozott grafikai stílust, ízlést. Eleinte nagyon kilógtak a sorból, de aztán egyszer csak elkezdték megszeretni a rajzfilmjeiket, amelyek rendhagyó módon nem csupán a gyerekeket célozták meg közönségként.

Kollarik Tamás szintén gyerekkorában találkozott az animációval, abban a szerencsés korszakban, amikor a magyar filmgyártás jobbnál jobb minőségi rajzfilmeket termelt ki. Elvarázsolva nézték ezeket, a gyermeki rajongás pedig a mai napig megmaradt, éppen ezért igyekszik a magyar animáció ügyét segíteni szakkönyvek összeállításával, illetve a magyar animáció nagy alakjainak életrajzát közelebb vinni az emberekhez. Véleménye szerint azért is tér el a hazai filmgyártás a külfölditől, mert más a piaci környezet, ami körbeveszi a filmet. Elsősorban a forgalmazás jelenti a bevételt, hazánkban így egy kisebb forgalmazási területre van lehetőség, Amerikában viszont olyan globális forgalmazási hálózatok vannak, amelyek lehetővé teszik, hogy az amerikai filmet bárhová el lehessen juttatni. Nem elhanyagolható továbbá az állam vagy az Európai Unió által létrehozott szupranacionális támogató szervezetek szerepe ahhoz, hogy a tagállami kultúrák támogatást kapjanak, és az értékesebbnél értékesebb filmek el tudjanak készülni és forgalmazásba kerülhessenek az Unió tagállamaiban is. Ez alapvetően meghatározza a film elkészülésének körülményeit és a filmet előállító szakember lehetőségeit, szabadságát.

Animációs szakemberek találkozása a Hagyományok Házában

A közönségelérés kortárs módszerei címmel szervezett tudományos konferenciát és szakmai napot a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet a Hagyományok Házával közösen a IX. Országos Rajzfilmünnep kísérőrendezvényeként október 25-én a Hagyományok Házában.

A konferencián elsősorban a rajz- és gyerekfilmközönség elérésének, nevelésének és megtartásának lehetőségeit vizsgálták. Az előadók saját területük nemzetközi ismertségű szakemberei voltak, akik konkrét példákon keresztül számoltak be tapasztalataikról.

A jelenlévőket M. Tóth Géza, az Országos Rajzfilmünnep alapítója köszöntötte, aki elmondta, egy olyan rendezvénysorozatról van szó, amellyel számos településre el lehet jutni a közösségi filmnézéshez kapcsolódó programokkal. Idén először a határon túl is megjelennek, hiszen bekerültek a hálózatba erdélyi helyszínek is, így ebben az évben összesen 116 helyszínen lesz látogatható a Rajzfilmünnep.

Az első szekciót *Velünk élő filmtörténet – kutatás, rekonstrukció, képzés* címmel M. Tóth Géza vezette. Első előadóként Varga Zoltán filmtörténész, az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram ösztöndíjasa osztotta meg gondolatait az egykori Pannónia Filmstúdió animációs filmjeiről, különös tekintettel **Jankovics Marcell** életművére. Mint arra rávilágított, a magyar filmgyártás fellegvárának tartott stúdió az ötvenes években számos nehézséggel küzdő animációsfilm-készítőnek adott új otthont 65 évvel ezelőtt történt alapításakor, emellett sokféle stílus kibontakozását engedte – Jankovics Marcell, a stúdió egyik legmeghatározóbb rendezőegyéniségének munkássága különösen jól példázza a stílusok és formák gazdagságát.

Kiss Melinda animációs tervezőművész, a Budapesti Metropolitan Egyetem Animáció és Média Design Tanszékének vezetője, az Animáció alap- és mesterszak szakfelelőse előadásában a Budapesti Metropolitan Egyetem több mint 10 éve indult animációs képzését mutatta be. Ráduly György, a Nemzeti Filmintézet – Filmarchívum igazgatója hangsúlyozta, az animációs filmek megőrzése is az archívum alapfeladata, előbb-utóbb minden film itt köt ki és kerül archiválásra, de fontosnak tartják, hogy ne csak a tárolásról gondoskodjanak, hanem a közönséggel való megosztásról és az elérhetővé tételről is.

A második szekcióban a nagyközönség megszólítását tárgyalták a tájékoztatás, aktivizálás és szolgáltatás aspektusából Ráduly György vezetésével. Jung Zsuzsanna forgalmazási szakember, a Filmio online VOD-szolgáltatás projektmenedzsere a magyar Nemzeti Filmintézet által indított Filmio streaming-szolgáltató működését és kínálatát tárta az érdeklődők elé. Mint azt elmondta, elsődleges céljuk a közelmúlt magyar alkotásainak és a régmúlt felújított klasszikusainak elérhetővé tétele a nagyközönség számára. A Filmio mindenkinek szól, aki érdeklődik a magyar filmtörténet remekei iránt, aki újranézné kedvenc magyar filmjeit és fesztiválsikereit, aki nem látta az elmúlt évek magyar filmes alkotásait, emellett nem utolsósorban egyes filmes tartalmak kizárólagos online vagy premier platformja.

Böszörményi Gábor filmkritikus, szerkesztő, a Mozinet Kft. tulajdonosa és ügyvezetője a *Toldi, a mozifilm* és a *Ruben Brandt, a gyűjtő* moziforgalmazásáról osztott meg részleteket előadásában. A Mozinet évente nagyjából 15 filmet forgalmaz a magyar mozikban, ezekből egy-kettő animációs film. Az animációs filmjeikkel alternatívát próbálnak nyújtani a nagy hollywoodi rajzfilmeknek, olyan alkotásokat keresnek, amelyek technikájukban, témájukban, narratívájukban eltérnek a piacot uraló stúdiófilmektől.

Radóczy Katalin, aki a Program alelnökeként felel az AMC Networks International teljes nonsport portfóliójának lineáris és nem lineáris program stratégiájáért a régióban, a tematikus gyerekcsatornák kábeltelevíziós piacon betöltött szerepét járta körbe.

A harmadik és egyben utolsó szekció a *Közönség mint közösség – fesztiválok, műhelyek, klubok* címet kapta, a levezető elnök pedig Csáji László Koppány, az MMA MMKI igazgatója volt. Fülöp József, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem rektora az animációs filmművészet oktatásának történetét és jelenlegi helyzetét mutatta be előadásában, kitérve a Kiskakas Animációs Filmnapok jelentőségére is. Rávilágított, hogy bár a '70-es évektől kezdve jönnek létre animációs iskolák Európa-szerte, az új évezreddel az animáció oktatása új lendületet kapott, amelynek az egyik mozgatója a filmek készítésének technológiai átalakulása volt. Hangsúlyozta, rengeteg szakember hozzáadott értéke, szaktudása kellett ahhoz, hogy az animációs oktatás a mai formájában létrejöjjön és fejlődni tudjon.

Patrovits Tamás animációsfilm-rendező, grafikusművész, művésztanár előadásában az általa és Orosz Anna Ida által megálmodott Primanima Animációs Játszóházat mutatta be a közönségnek. A játszóház célja, hogy a gyerekek ne csupán passzív nézői legyenek a mozgóképeknek, hanem maguk is alkotókká váljanak. Ennek érdekében ötvözik a hagyományos, analóg technikákat a digitális eszközökkel, és a résztvevők az élményalapú foglalkozások során elsajátított ismeretekkel felvértezve később otthon is bele tudnak vágni kisfilmek készítésébe. Hisznek abban, hogy a játszóházi foglalkozások és a szakkörök segítségével mindenki felfedezheti az animációban rejlő örömöt.

Végezetül Demeter Éva, az Alexandre Trauner ART/Film Fesztivál igazgatója bemutatta, hogyan tud egy artmozi a közönség szolgálatában közösségi térként funkcionálni a 21. században.

Bővült a Műhelytanulmányok e-könyv sorozat

Már elérhető a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet honlapján a *Műhelytanulmányok* e-könyv sorozat két új része, Váradi Judit és Gálhidy Péter tanulmányai, amelyek a *Most mi lesz? – Művészetelméleti pillanatfelvételek 2020 végén* című konferencián elhangzott előadások anyagát adják közre. „A tudományt a tervezhetőség és az igazán releváns kérdések hiánya állítja leginkább kihívások elé. Miképp alakítsunk új kommunikációs kereteket? Miképp szólítsuk meg a közönségünket? Miképp juttassunk el új tudásokat az arra érdeklődőkhöz?" Az MMA MMKI a Pesti Vigadóban megtartott konferencia keretein belül kereste a válaszokat 2020-ban, a koronavírus-járvány kezdetén.

Váradi Judit zongoraművész, a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar egyetemi docensének *Zeneoktatás távhangolásban* című tanulmányában az online zenetanítás problémája kerül középpontba, ugyanis 2020-ban a valós tér helyett a virtuális tér internetes platformjai váltak az oktatás színterévé. A digitális oktatásra a szakirodalom használja az elektronikus tanulási környezetet, az IKT az oktatásban vagy az e-learning kifejezést is. Annak ellenére, hogy az IKT-eszközök használata egyre inkább teret nyer a köznevelésben, a művészeti képzés adott sajátosságai miatt kevésbé alkalmazkodott a XXI. század kihívásaihoz. Az online művészetoktatás gyakorlatának és hatásának vizsgálatához hozzátartozik, hogy pontosan ismerjük az azt megelőző helyzetet.

Gálhidy Péter, az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram 2018–2020-as évfolyamának tagja a konferencián az autentikus szobrászat helykeresésének témakörét vizsgálta, valamint felhívta a figyelmet a napjainkban a közterek helyzetéről kialakult vitára is. Mint azt kiemelte, a kortárs autonóm szobrászat a magyarországi köztereken, állami és magángyűjteményekben meglehetősen alulprezentált, ezzel szemben gyarapodnak a gyakran szakmai lektorálás nélkül köztérre helyezett, különbözőképpen elhelyezett objektumok, amelyek teljesen átírhatják az adott település arculatát, elvonva a teret a kvalitásos szobrászati értékektől.

Magyar Művészeti Akadémia
Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet

Konferencia Jankovics Marcell életműveről

Nemzetismeret és kultúra Jankovics Marcell munkássága alapján címmel tartott konferenciát a Magyar Művelődési Társaság október 21-én az MMA irodaházában. **Jankovics Marcell** filmrendező, néhai nemzet művésze 15 évig volt a Magyar Művelődési Társaság elnöke, tagja volt a Magyar Művészeti Akadémiának, melynek alelnöke, majd tiszteletbeli elnöke is volt. A konferencián az előadók felidézték Jankovics Marcell életművét, kiemelve, hogy nemcsak rajzfilmjei miatt vált ismertté, hanem több kiváló kötetben foglalkozott a magyarság értékeivel, hagyományaival.

A közönség soraiban helyet foglalt Rubovszky Éva (középen), Jankovics Marcell özvegye is

A művész tavaly októberben hunyt el 79 évesen, nemzedékek nőttek fel rajzfilmjein, melyek közül kiemelkedik a *Magyar népmesék* tévésorozat, a *János vitéz*, a *Fehérlófia*, a *Toldi*, az *Ének a csodaszarvasról* és az *Ember tragédiája*, emellett számos könyvet is írt. Mint elhangzott, hatalmas életművet hagyott maga után, az általa használt motívumok ma is gyakoriak a népművészetben. Buglya Sándor két korábbi filmmel emlékezett meg a neves művészről.

A konferencián Kovács István költő, az MMA elnökségi tagja adta elő *Levélféle Jankovics Marcellnek* című versét, majd pedig **Richly Gábor**, az MMA főtitkára tartott rövid köszöntőt. Ebben pár személyes emlékét osztotta meg, például megemlítette, hogy gyerekként, még a Pannónia Filmstúdióban találkozott először Jankovics Marcell-lel, már akkor feltűnt neki barátságos, megnyerő személyisége. Richly Gábor édesapja, Richly Zsolt akkor szintén a Pannónia Filmstúdióban dolgozott, kollégája volt Jankovics Marcellnek. Később, 1998-ban pedig nagyon örült annak, hogy az akkori polgári kormány Jankovicsot nevezte ki a Nemzeti Kulturális Alap első elnökének, személye reményt jelentett, hogy hazánkban a kultúrpolitika jó irányba fog haladni. Hozzátette, szomorú, hogy nincs velünk már Jankovics Marcell, aki óriási életművet hagyott maga után.

Földiák András, az MMT elnöke *Mit tudunk a világteremtésünkről?* címmel tartott előadásában arról beszélt, hogy kevesen közeledtek úgy a világ felfogásához, mint Jankovics Marcell, aki szerinte nem csupán filmrendező volt, hanem annál sokkal több, művészetelméleti szakember. Kiemelte, hogy a hagyományos értékrend híve és annak újrateremtője volt, filmjeiben a teljesség a legfontosabb. „A *Toldi* című filmje a régi emberi méltóság visszaszerzésének a története" – vélekedett. Művészete nagyon időszerű, mert manapság a belső és a külső teljesség nincs összhangban egymással, a reklámok, a média nagyon sok kárt okoznak, a kultúra szerepe széles körben csökkent.

Buglya Sándor, az MMA Film- és Fotóművészeti Tagozatának vezetője két kisfilmmel idézte fel Jankovics Marcell emlékét, bemutatva többek között a Jankovics család történetét is. Ezt követően Kapitány Gábor szociológus, egyetemi tanár a szimbólumokról és a nemzeti identitásról tartott rövid előadást. Elmondta, hogy készítettek egy felmérést az egykori Nagy-Magyarország területén a szimbólumokról, melyben többek között azt vizsgálták, hogy mely dolgokat tartanak a magyarok fontosnak, a magyar kultúrára legjellemzőbb jelképeinek. A kutatás alapján elmondható, hogy Jankovics Marcell munkássága megkerülhetetlen, mert az általa használt jelképeket, témákat sokan említették meg. A magyar identitástudatban komoly szerepet játszanak művei. Például a *Magyar népmesék*et tartották a megkérdezettek a legjellemzőbb magyar rajzfilmnek, és a kutatásban a *Toldi*t és a *János vitéz*t is sokan tartották a legjellemzőbb magyar történelmi figurának.

Mikulás Ferenc filmproducer, a Kecskeméti Rajzfilmstúdió igazgatója, az MMA köztestületi tagja előadásában (Jankovics Marcell és a *Magyar népmesék* sorozat) felidézte a művész egyik gondolatát, mely szerint „a kultúra az emlékezéssel azonos". Később a *Magyar népmesék* filmsorozatról beszélt, a '70-es években kezdték el megalkotni, évtizedeken át gyártották, népszerű volt, a televízióban 1980-tól 2012-ig futott. Ma már az interneten 150 milliós megtekintésnél tartanak, ami hatalmas szám, a produkció nagyon sok országba eljutott. A sorozat arculatát Jankovics Marcell dolgozta ki, a mesék zenéjét a Kaláka együttes szerezte, a mesékben sok népművészeti motívum jelenik meg.

Mikulás Ferenc után **Szörényi László** irodalomtörténész, az MMA tagja beszélt Jankovics Marcell jelképhasználatáról. Hangsúlyozta, hogy a művész mindig tudta, mi a célja a jelképhasználatnak, s a történelmi emlékezet fontosságára hívta fel a figyelmet. Úgy látja, Jankovics Marcell életműve nagyon gazdag, az etnográfia és az irodalomtörténet számára is fel kell dolgozni, hiszen rengeteg könyvet, tanulmányt is írt.

A konferencia végén kötetlen beszélgetést tartottak, Méry Gábor fotóművész és **Szemadám György** festőművész, az MMA tagja között Jankovics Marcellről. Mindketten egyetértettek abban, hogy Jankovics saját nyelvet teremtett a filmjeiben, külön megemlítették a *Sisyphus* című rövidfilmjét, mely 1974-ben készült, s Oscar-díjra jelölték. Méry Gábor elmondta, hogy Jankovics Marcell szinte fiának tekintette őt, sokáig együtt dolgoztak. A fotóművész által 1995-ben alapított, a trianoni országhatároktól független magyar kultúra egységét és oszthatatlanságát valló Méry Ratio Kiadó fotóalbumokat, klasszikus és kortárs szép-, esszé-, tény- és emlékirat-irodalmat, politikai publicisztikát, történeti monográfiákat, képzőművészeti albumokat és gyermekkönyveket jelentet meg. Jankovics Marcell és Méry Gábor szerzőpáros barátságának és tizennégy éves közös munkájának legkedvesebbike a középkori Magyar Királyság művészetét bemutató gótikus szárnyas oltárokról készült tizenkét kötetes albumsorozat (2007–2020). Összesen 23 könyvet adott ki Jankovics és Méry közösen, ezek egy része angolul és szlovákul is megjelent.

A konferencia megrendezését a Magyar Művészeti Akadémia támogatta.

Buglya Sándor, az MMA Film- és Fotóművészeti Tagozatának vezetője két kisfilm felidézésével emlékezett Jankovics Marcellre, miközben beszélt a Jankovics család történetéről is | FOTÓ: MMA

MŰVÉSZETI HÍREK

Könyvbemutató Lajtha László írásaiból születésének 130. évfordulóján

Lajtha László zeneszerző-néprajzkutató születésének 130. évfordulója alkalmából október 10-én a Pesti Vigadó Makovecz termében ünnepélyes könyvbemutatót tartott az MMA Művészetelméleti Tagozata. A *Lajtha László írásai I–II.* című, kétkötetes, 800 oldalas munka első ízben tárja a kutatók és a zeneszerető érdeklődők elé Lajtha László valamennyi nyilvánosságnak szánt írását, előadását. A hat fejezetben és a függelékben összesen 104 írás olvasható, **Berlász Melinda** Széchenyi-díjas zenetörténész, az MMA rendes tagja tudományos közreadásában, akit 80. születésnapján is köszöntöttek.

A Lajtháról szóló könyv a Bölcsészettudományi Kutatóközpont és a Rózsavölgyi és Társa Kiadó közös gondozásában jelent meg. A könyvbemutatón Szabó András előadóművész Lajtha írásaiból olvasott fel, Meláth Andrea énekművész és Virág Emese zongoraművész pedig Lajtha népdalfeldolgozásaiból adott elő három dalt.

A rendezvény moderátora **Solymosi-Tari Emőke** zenetörténész, az MMA Művészetelméleti Tagozatának vezetője volt, aki köszöntötte a születésnapja alkalmából Berlász Melindát, felidézve, hogy az ünnepelt Lajtha László életművének kutatásával kezdte pályafutását, munkásságát többek között Lajtha László-díjjal, Veress Sándor-díjjal ismerték el. A köszöntőt követően Berlász Melinda beszélt az új könyvről, a kétkötetes, 800 oldalas kiadvány komoly kutatómunka eredményeképp jött létre, tartalmazza Lajtha László valamennyi nyilvánosságnak szánt írását, előadását. A kiadvány célja az volt, hogy a Lajtha-jelenséget újraértelmezze, immár Lajthát saját írásai alapján jobban megismerhessék a zenekutatók és olvasók. Mint ismeretes, Lajtha László fiatalon, 19 évesen kapcsolódott be Bartók és Kodály mellett a népzenekutatásba, később a Néprajzi Múzeum igazgatója is volt. Lajtha Lászlót, bár Kossuth-díjjal tüntették ki népzenekutatói munkájáért, sokáig mellőzték, nem adták elő darabjait a kommunista rendszerben nyugati kapcsolatai miatt. A zeneszerző nem volt hajlandó egy politikai rezsimet sem kiszolgálni, mert nem akart semmilyen -izmushoz sem csatlakozni. Egy -izmus volt számára elfogadható, a humanizmus. Berlász Melinda kiemelte, hogy 1992-ben már jelent meg egy könyv Lajtha László írásaiból, amely a mostani kötet előzményének tekinthető.

Berlász Melinda Széchenyi-díjas zenetörténészt születésnapja alkalmából is köszöntötték a könyvbemutatón, képünkön Solymosi-Tari Emőke Emőke akadémikus társaságában Richly Gábor főtitkártól fogadja el a csokrot

A most kiadott kötetben a zeneszerző népzenével és néptánccal kapcsolatos írásai vannak többségben, összességében 104 írást tartalmaz. A kutatás során újdonságot jelentettek a kéziratos előadásai, melyek 1948 és 1963 között készültek. Kiemelte, hogy Lajtha Lászlótól kevés, mindössze öt interjút találtak, nyilvánosságra került írásaiban pedig tudatosan kerülte a személyével kapcsolatos megnyilvánulásokat.

Az 1. kötetben 50 publikáció olvasható, önéletrajzi írások, majd pedig a magyar népzenéről és népzenekutatásról szóló cikkek következnek. A 2. kötetben 54 cikk található, a magyar néptánccal, hangszertörténettel kapcsolatos Lajtha-írások szerepelnek, illetve olvashatók a zeneszerző zenei tárgyú publicisztikái, előadásai, az utolsó fejezetben személyes hangvételű írások. A könyvbemutatón Szabó András Lajtha két írását olvasta fel, először az 1962-ben megjelent Pályaképet, majd Medveczky Jenő festőművész kiállításának megnyitójára készült beszédét. Lajtha a Pályaképben a népdalról, népzenéről írt, kiemelve, hogy a zeneszerzőknek a népdallal személyes érzelmi kapcsolata kell, hogy legyen. Ars poeticájában leginkább a rendet és a szakmai felkészültséget tekintette fontosnak.

Berlász Melinda előadását követően Meláth Andrea énekművész és Virág Emese zongoraművész Lajtha népdalfeldolgozásaiból adott elő három dalt, a *Mikor Csíkból elindultam*, az *Imhol kerekedik egy fekete felhő* és a *Megölték a Basa Pistát* kezdetű műveket. A rendezvény végén kerekasztal-beszélgetést tartottak Lajtha László életműveről, a beszélgetés résztvevői Berlász Melinda zenetörténész, Solymosi-Tari Emőke zenetörténész, Pávai István népzenekutató, Bíró Viola zenetörténész, Tari Lujza népzenekutató, **Sebő Ferenc** népzenekutató, előadóművész voltak. A program végén többen köszöntötték Berlász Melindát 80. születésnapja alkalmából, így **Richly Gábor**, az MMA főtitkára is, aki további sok sikert, jó egészséget kívánt a zenetörténésznek.

Meláth Andrea énekművész és Virág Emese zongoraművész Lajtha népdalfeldolgozásaiból adott elő három dalt

A Magyar Művészeti Akadémia Titkárságának kiadványa | **Levelezési cím:** 1368 Budapest Pf. 242 | **Központi telefonszám:** +36 (1) 235-42 00 és +36 (1) 235-42 13 | **E-mail:** titkarsag@mma.hu | **Szerkeszti:** Alajbeg Afrodite, Borbély László, Cseresnyés Márk. | **Fotó:** Nyírő Simon, Sarnyai Andrea, Szathmáry Melinda, Walter Péter (MMA), Nyirkos Zsófia (MÉM MDK), Sándor Emese (MMKI). | **Szerkesztői üzenetek:** borbely.laszlo@mma.hu | Megjelenik havonta. A Hírlevél tartalma az MMA Titkársága Kommunikációs és Sajtófőosztályának és az MMA MMKI munkatársainak (Bognár-Borbély Réka, Borbély László, Bozai Gergely, Cseresnyés Márk, Jezsó Ákos, Szathmáry Melinda) cikkei, a köztestület tagjainak írásai és alkotásai, illetve az MTI híreinek felhasználásával készül. Az MMA, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, a Pesti Vigadó és a Műcsarnok programjairól, valamint az MMA Kiadóról és a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központról naprakészen tájékozódhatnak az intézmények honlapjain (www.mma.hu; www.mma-mmki.hu; www.vigado.hu; www.mucsarnok.hu; www.mmakiado.hu; www.memmdk.hu), illetve közösségi oldalain.